

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Rakasta musiikkia, välitä toisesta.”

Yhteisöllisyys Itä-Suomen yliopiston kuorossa
nyt ja tulevaisuudessa

Katri Mäkisalo

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Katri Mäkisalo	Sivumäärä 43 ja 11 liitesivua
Työn nimi ”Rakasta musiikkia, välitä toisesta”. Yhteisöllisyys Itä-Suomen yliopiston kuorossa nyt ja tulevaisuudessa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kari Keuru	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry, Helena Hulmi	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana oli Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, kuinka ryhmäytymistä tukevaa toimintaa voisi kehittää ja yhteisöllisyyttä parantaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa. Tarkoituksena oli kartoittaa yhteisöllisyyden tilaa kuorossa tutkimushetkellä, pohtia siihen vaikuttavia tekijöitä ja esittää kehittämissuhteita toiminnalle. Aihetta lähestyttiin sekä kuoronjohtajan että laulajien näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin laadullisen tutkimuksen menetelmiä ja aineistoa kerättiin haastattelun ja verkkokyselyn avulla. Haastattelu oli suunnattu kuoron johtajalle ja verkkokysely kuorossa tutkimushetkellä jäsenenä olleille laulajille. Sekä haastattelu että verkkokysely olivat teemoiteltu yhdenmukaisesti. Verkkokysely koostui pääosin avoimista kysymyksistä.</p> <p>Aineiston pohjalta yhteisöllisyyteen ja ryhmähenkeen vaikuttaviksi tekijöiksi nousivat yksilön, ryhmän, johtajan ja toiminnan näkökulmat. Lisäksi aineiston avulla kartoitettiin toiveita ja ajatuksia toiminnan kehittämiseksi kuorossa viihtyvyyden ja ryhmäytymisen näkökulmasta. Kehittämistoiveita nousi peruskorotoimintaan eli harjoitukseen ja esiintymisiin sekä muuhun kuoron oheistoimintaan, kuten vapaa-ajan illanviettoihin liittyen. Kyselyaineiston perusteella Itä-Suomen yliopiston kuoron laulajat olivat valtaosin tyytyväisiä kuoron yhteishenkeen ja yleiseen ilmapiiriin. Aineistosta ilmeni kuitenkin myös ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä häiritseviä ilmiöitä. Aineistosta nousi useita kehittämissuhteita ja –toiveita, mikä osoitti ryhmän jäsenten tunnistavan toiminnan haasteet, mutta myös halun ja kiinnostuksen kehittää toimintaa.</p> <p>Opinnäytetyön aineistosta saadut tulokset ja toiminnan kehittämistoiveet ovat tarkoitettu Itä-Suomen yliopiston kuoron hyödynnettäviksi. Tulokset toimivat kuoron ryhmäytymistoiminnan kehittämisen lähtökohtana ja tukena.</p>	
Asiasanat yhteisöllisyys, ryhmädynamiikka, kuoro	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme of civic activities and youth work

ABSTRACT

Author Katri Mäkisalo	Number of Pages 43 and 11 pages of attachments
Title "Love music, care for one another". Community spirit in Uef choir Joy now and in the future	
Supervisor(s) Kari Keuru	
Subscriber and/or Mentor Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry / Uef choir, Helena Hulmi	
Abstract <p>This thesis was ordered by Uef choir Joy. The target of this thesis was to find out how to improve acts that affect team spirit, comfort and well-being in the choir. The aim of this thesis was to chart how team spirit was experienced during the survey, what things affect it and also to make suggestions how to improve activities in the choir. The subject was approached from the perspective of the conductor and the singers.</p> <p>In this thesis I used qualitative methods and the material was collected in an interview and internet inquiry. The interview was directed for the choir conductor and internet inquiry for choir singers. The interview and the inquiry followed the same themes. The inquiry mainly consisted of open questions.</p> <p>Based on the material the main themes that affect to team spirit in the choir were other singers, group, conductor and activities. In addition, suggestions on how to improve activities were searched. There were suggestions concerning to basic choir activities such as rehearsals and concerts. but also other choir activities as leisure time evening gatherings. Based on the material singers in Uef choir were mainly satisfied with choir team spirit. However, there were also themes that impeded team spirit. There were many ideas how to improve activities, which shows that choir members are interested in improving activities.</p> <p>Results of the thesis and ideas for development are meant for Uef choir to be used in order to improve activity. Results worked as a basis for development.</p>	
Keywords team spirit, group dynamic, choir	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry	7
1.2 Kuorolaulu Suomessa	8
2 KUORO RYHMÄNÄ	9
2.1 Roolit kuorossa	11
2.2 Johtajuus kuorossa	13
2.2 Ryhmäytyminen ja hyvin toimiva ryhmä	14
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS & MENETELMÄT	15
3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset	16
3.2 Kysely	17
3.3 Haastattelu	20
3.4 Aineiston analyysi	22
4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	24
4.1 Yksilöiden merkitys yhteisöllisyyteen	24
4.2 Ryhmän merkitys yhteisöllisyyteen	27
4.3 Johtajan merkitys yhteisöllisyyteen	30
4.4 Toiminnan merkitys yhteisöllisyyteen & kehittämissuositukset	33
4.5 Tulosten yleistettävyyden ja tuotos	39
5 LOPUKSI	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka ryhmäytymistä tukevaa toimintaa voisi kehittää ja yhteisöllisyyttä parantaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa. Tarkoituksena oli kartoittaa yhteisöllisyyden tilaa kuorossa tutkimushetkellä, pohtia siihen vaikuttavia tekijöitä ja esittää kehittämissuhteita toiminnalle. Opinnäytetyö pohjautuu vahvasti henkilökohtaiseen kiinnostukseeni kuorotoiminnasta. Olen laulanut Itä-Suomen yliopiston kuorossa 2. sopraanoissa kolmen vuoden ajan ja kuorotoiminnasta on tullut itselleni tärkeä harrastus, väylä ilmaista itseäni ja mahdollisuus irtautua arjesta hetkiseksi. Ajatus kuoron ryhmäytymistoiminnan kehittämisestä sen sijaan perustuu täysin kuorolaisilta nousseeseen huoleen kuororyhmän heikentyneestä yhteisöllisyyden tunteesta etenkin viime lukuvuonna 2014-2015. Kuorolaisten keskusteluista on noussut toive ryhmähengen nostattamisesta sekä kuorolaisten ryhmäytymistoiminnan kehittämisestä.

Kuoro on muodoltaan ryhmä, mutta myös yhteisö. Kurki (2000) määrittelee yhteisön sellaiseksi sosiaalisten suhteiden muodostumaksi, jossa sosiaalinen toiminta on yhteisten mielenkiinnonkohteiden, tavoitteiden ja arvojen ohjaama. Yhteisössä on kyse siitä, että yksilöllisten persoonien joukko sekä jokaisen jäsenen henkilökohtainen kokemusmaailma jakavat yhteiset tavoitteet ja intressit. Yhteisön jäsenet liittyvät yhteen ja toimivat tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kurki 2000, 130.) Länsimaista kulttuuria kuvataan yleisesti yksilökeskeiseksi ja yksilöllisyyttä korostavaksi. Viime vuosina valtakunnalliseksi huolenaiheeksi onkin noussut nuorten syrjäytyminen yhteisöistä ja yhteiskunnasta. On kuitenkin itsestään selvää, että ihminen on sosiaalinen olento ja tarvitsee ympärilleen muita ihmisiä voidakseen hyvin.

Myös käsitys yhteisöllisyydestä on muuttunut vuosikausien mittaan. Ennen puhuttiin esimerkiksi kyläyhteisöistä ja niissä vaikuttavasta yhteisöllisyydestä. Tämä tuntuu vieraalta ja etäiseltä tänä päivänä. Yhteisöllisyys on käsitteenä laajempi kuin yhteisön määritelmä, sillä yhteisöllisyyteen liittyy vahvasti kokemuksellinen maailma, mikä voi jokaiselle muodostua erilaisista asioista ja tunteista. Yhteisöllisyydessä joka tapauksessa liikutaan yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välissä, sillä yhteistoiminnassa ihminen on aina jollakin tasolla riippuvainen muista ryhmän jäsenistä. Tämä aiheuttaa

yksilölle tietyllä tapaa oman päätäntävällän menettämisen tai toisaalta riippuvuuden ryhmää kohtaan. Nykyajan yksilöitä korostavassa yhteiskunnassa tulemmekin ristiriitaan siitä, kuinka paljon yksilöä tai yhteisöllisyyttä tulisi tukea. (Raina 2012, 10-20.)

Mitä on yhteisöllisyys nykyään? Ennen vanhaan yhteisöllisyys perustui merkittävästi arvoihin sekä yhteisön tarpeisiin ja sitä kautta tavoitteisiin. Kuitenkin nykyajan arvomaailma on muuttunut, kuten myös yhteisöllisyys. Voidaan pohtia, onko yhteisöllisyys itsessään arvo nykypäivänä. Ainakin suhtautuminen tasa-arvoon, johtajuuteen, valankäyttöön ja osallisuuteen ovat muuttuneet, ja ne näkyvät nykypäivän arvomaailmassa. (Raina 2012, 25-28.)

Kuorolaulua ja kuorotoimintaa sekä niiden merkitystä yksilön terveydelle ja hyvinvoinnille on tutkittu eri näkökulmista. Kuorolaulua on göteborgilaisessa tutkimuksessa verrattu muun muassa parhaimmillaan vastaavan tehokasta joogan hengitysharjoitusta (Kaaro 2013). Kuorolaulua kuitenkin pidetään perustellusti sosiaalisena harrastuksena ja toiminnan keskeinen anti liittyykin sosiaalisiin suhteisiin ja sosiaaliseen pääomaan. Esimerkiksi Louhivuoren, Salmisen & Lebakan (2005) kansainvälisessä kuorotutkimuksessa selvitettiin, millä tavalla laulajien sosiaalisen pääoman muodostuminen on yhteydessä kuorotoimintaan ja yhteisön sisällä vallitsevaan luottamukseen. Tärkeäksi asiaksi kuorotoiminnassa koettiin laulutaidon kehittyminen. Tutkimuksesta nousi myös esille, että kuorolaiset pitivät tärkeinä tunne-elämyksiä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kuorossa solmittuja sosiaalisia suhteita. Kuoro koettiin tärkeänä yhteisönä. (Louhivuori, Salminen & Lebaka 2005)

Kuorotoiminnassa yhteisöllisyys perustuu voimakkaasti toiminnan tavoitteellisuuteen. Jäsenillä on yhteiset intressit ja tavoitteet, joita kohti pyritään. Kuorotoiminnalla on myös merkityksellinen ulottuvuus yksilöön sen tarjoaman yhteisöllisyyden vuoksi. Tämän ajatuksen ytimeen pääsin myös opinnäytetyöni aineistoksi tehdyssä kuoronjohtajan haastattelussa, josta lainaus päättyi myös opinnäytetyöni otsikoksi. ”Rakasta musiikkia, välitä toisesta.” Musiikki ja laulaminen, sekä halu kehittyä niissä, on Itä-Suomen yliopiston kuoron kaltaisessa poikkitieteellisessä joukossa ainoa asia, joka yhdistää joka ikistä sen jäsentä. Kuitenkin kuorotoiminnassa korostuu myös yhteisöllisyys ja yhteisön tarjoama sosiaalinen pääoma. Tämä perustuu vuorovaikutukseen, yhteenkuuluvuuden tunteeseen, toisten kunnioittamiseen ja toisista välittämiseen.

1.1 Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry

Tämän opinnäytetyön tilaajana oli Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry. Kyseessä on noin 80 laulajasta koostuva sekakuoro, jonka jäsenet ovat pääasiassa korkeakouluopiskelijoita. Kuoron johtajana sekä tämän opinnäytetyön työelämän ohjaajana toimi Helena Hulmi. Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy on toiminut 45 vuoden ajan. Rekisteröitynä yhdistyksenä kuoro on toiminut vuodesta 1996 lähtien (Pasanen 2011, 23). Kuoron nimi, johtaja ja laulajat ovat vaihtuneet vuosien varrella useaan otteeseen. Nykyinen kuoronjohtaja Helena Hulmi on toiminut Itä-Suomen yliopiston kuoron johtajana 31 vuoden ajan. Kuoron sisältä nousee myös ajoittain erilaisia ja erikokoisia pienlauluyhtyeitä. Kuoro tukee pienlauluyhtyeiden toimintaa muun muassa antamalla esiintymismahdollisuuksia kuoron konserteissa ja mahdollisuuksien mukaan myös muilla keikoilla.

Itä-Suomen yliopiston kuoro on toiminut rekisteröitynä yhdistyksenä vuodesta 1996 lähtien. Siitä lähtien toiminta on ollut eri tavalla organisoidumpaa, kuin ennen rekisteröitymistä. Myös vastuu jakautuu järjestelmällisemmin. (Pasanen 2011,23-26.) Yhdistyksen tarkoituksena on yhdistyksen sääntöjen mukaisesti:

- - ylläpitää ja kehittää kuorolauluharrastusta sekä edistää ja tukea musiikkitoiminnan kehitystä yhdistyksen kotipaikkakunnalla. (Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry.)

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys muun muassa järjestää harjoituksia, laululeirejä ja kursseja, ylläpitää kuorotoimintaa, hankkii kuoron käyttöön sopivaa ohjelmistoa, järjestää konsertteja, muita musiikkitilaisuuksia sekä konserttimatkoja. Toimintaa voidaan tukea maksullisten konserttien järjestämisellä, avustusten ja lahjoitusten vastaanottamisella sekä erilaisilla keräyksillä tai arpajaisilla. (Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry.)

Itä-Suomen yliopiston kuoron ohjelmisto on laaja ja monipuolinen, ja siihen sisältyy lauluja perinteisestä kuoromusiikista viihdemusiikkiin sekä hengellisestä kirkkomusiikista rokkiin. Kuoro esiintyy vuosittain monissa yliopiston tilaisuuksissa, ja näiden lisäksi myös monissa muissa yliopiston ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Vuoden koho-

kohtia ovat joka vuosi kuoron omat joului- ja kevätkonsertit. Konserttien ja muiden edustustehtävien lisäksi kuoron toimintaan liittyy ajoittain vaihtuvia projekteja, kuten ulkomaanmatkoja, levytyksiä tai yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Itä-Suomen yliopiston kuoro on julkaissut kaikkiaan neljä levyä, joista viimeisin Suomirock-teemainen levy julkaistiin keväällä 2014. (Pasanen 2011, 58-59; Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy). Seuraavat lähitulevaisuuden projektit kuorolla ovat joululevyäänitykset syksyllä 2015 sekä ulkomaanmatka keväällä 2016.

Itä-Suomen yliopiston kuorosta tekee erityisen sen jäsenten tiheä vaihtuvuus sekä joukon heterogeenisyys. Kuorossa voi olla laulajina opiskelijoita yliopiston kaikilta tieteenaloilta sekä ammattikorkeakoulun puolelta. Joukossa on myös vuosittain vaihto-opiskelijoita eri puolilta maailmaa. Kuoroon haetaan joka syksy ja tarvittaessa keväällä uusia laulajia pääsykokeilla, juuri siitä syystä, että laulajien vaihtuvuus on suuri opintoihin ja muihin elämäntilanteisiin liittyvien muutosten vuoksi. Tämä luo kuorotoiminnalle sekä mahdollisuuksia että suuria haasteita. Tähän seikkaan opinnäytetyönikin liittyy. Kuinka voisi edesauttaa kuororyhmän ryhmäytymistä, yhteisöllisyyttä ja sitoutumista toimintaan laulajien tiheään vaihtuvuuden huomioon ottaen?

1.2 Kuorolaulu Suomessa

Sulasolin (2015) mukaan on arvioitu, että Suomessa toimii noin 3000 kuoroa. (Sulasol 2015.) Kuorolaulun juuria Suomessa on haastavaa jäljittää tarkasti. Helasvuo (1963) sijoittaa nykyaikaisen kuorolauluharrastuksen juuret Suomessa 1800-luvun alkuun Turun seudulle. Sittemmin kuorolaulun alkutaivalta on tutkittu lisää. Kilpiön (2015) mukaan on tutkittu, että kuorolaulua on ollut Suomessa jo 1600- ja 1700-luvuilla. Mahdollisesti moniäänistä laulua on harrastettu kirkollisissa tilaisuuksissa jo aiemminkin 1500-luvun puolella. Sekä Helasvuo (1963) että Kilpiö (2015) sijoittavat kuitenkin lopulta nykyaikaisen kuorolaulun juuret Turkuun vahvasti kytkettynä yliopiston toimintaan. (Helasvuo 1963, 93-94; Kilpiö 2015.)

Merkittäväksi tapahtumaksi maamme musiikin ja kuorotoiminnan historiassa on osoittautunut Turun Soitannollisen Seuran perustaminen vuonna 1790. Seuran toiminta keskittyi orkesteritoimintaan, mutta toimintaan sisältyi myös laulua. Kuorotoiminnan

juuret keskittyvät vahvasti yliopistokulttuuriin sekä vielä tarkemmin mieskuoroihin. Kuorotoiminta on levinnyt maan sisällä yliopistossa opintojensa ajan laulaneiden henkilöiden valmistumisen myötä. Valmistuttuaan ja siirryttyään työelämään kuoroharrastuksesta innostuneet laulajat ovat vieneet kuoroharrastusta mukanaan kotipaikkakunnilleen. Samalla tavalla myös kuorolaulusta innostuneet opettajaopiskelijat veivät työelämään siirtyessään kuorotoimintaa kouluihin oppilaiden keskuuteen. Kuorolaulu levisi näin ollen akateemisista piireistä myös muun kansan toiminnaksi. Kuorotoiminnan leviämisen myötä syntyi mieskuorojen rinnalle myös nais-, seka- ja lapsikuoroja. (Helasvuo 1963, 96; Kilpiö 2015.)

Kuorotoiminnan tehtävät, tavoitteet ja ohjelmistot ovat muuttuneet vuosien mittaan vahvasti myös yhteiskunnallisten muutosten mukaisesti, ei pelkästään ajallisten musiikillisten ihanteiden perusteella. Ajoittain toiminta on keskittynyt poliittisten tai aatteellisten sanomien välittämiseen. Tietyissä yhteiskunnan historian vaiheissa kuorotoiminnan tehtävänä on ollut kasvattaa kansallistunnetta, kieltä ja identiteettiä. Toisaan kuorotoiminnan taustalla ovat vaikuttaneet vahvasti ajatukset esteettisistä elämyksistä, sivistyksestä ja kasvatuksesta. Laajaksi levinneen kuorokentän selkeämpi järjestäytyminen alkoi vahvasti Suomen itsenäistymisen jälkeen. Silloin syntyi muun muassa erilaisia työväenliittoja ja musiikkilyhdistyksiä. Musiikkiliitoista vanhimpia ja tunnetuimpia lienee Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto (Sulasol), joka perustettiin 1922 ja Finlands Svenska Sång- och Musikförbund, joka perustettiin vuonna 1929. Näihin liittoihin kuuluu kymmeniä tuhansia kuorolaulun ja soiton harrastajia. Lisäksi kirkkokuorojen järjestäytyttyä 1930-luvulla, tuli kuorotoimijoiden kenttä lähes nykyiseen muotoonsa. (Helasvuo 1963, 96-98; Kilpiö 2015.)

2 KUORO RYHMÄNÄ

Otavan isossa musiikkitietosanakirjassa sana ”kuoro” on määritelty seuraavasti:

Päämerkityksessään kuoro tarkoittaa lauluyhtyettä, jonka jokaisessa äännessä on useita laulajia. Lauluäänten luokittelu niiden korkeuden ja soinnin mukaisesti on luonut eri kuoromuotoja. Näitä ovat mm. lapsi-, tyttö-, poika-, nuoriso-, nais-, mies- ja sekakuoro. Sen sijaan solistisia lauluyh-

tyeitä ovat duo (duetto), tertsetti, kvartetti jne. (Otavan iso musiikkietosanakirja 1978, 571.)

Ryhmälle yleisiä tunnusmerkkejä ovat tietty koko, tarkoitus, säännöt, jäsenten keskinäinen vuorovaikutus, ryhmän sisäinen työnjako, roolit ja johtajuus. Ryhmän toimintaa ohjaa niin sanottu kaksoistavoite, joka koostuu ryhmän perustehtävästä eli asiataavoitteesta sekä tunnetavoitteesta. Ryhmän on siis toimittava aktiivisesti ja määrätietoisesti tarkoituksensa mukaisesti, mutta samalla ryhmän tulee huolehtia kiinteydestään. Ryhmän kiinteydellä ja sisäisellä tilalla on suuri merkitys asiataavoitteen mukaisen työskentelyn tehokkuuteen. (Niemi 1999, 35; Kopakkala 2011, 36.)

Klassinen malli ryhmän kehityksestä on Tuckmanin (1965) teoria. Sen mukaan ryhmän kehitysvaiheita ovat ryhmän muodostuvaihe eli forming, kuohuntavaihe eli storming, yhdenmukaisuusvaihe eli norming ja hyvin toimiva ryhmä eli performing. Muodostusvaiheessa ryhmän jäsenet ovat hieman varovaisia ja toisiaan tarkkailevia. Jäsenet eivät vielä toimi välttämättä täysin yhteneväisenä ryhmänä. Toisessa eli kuohuntavaiheessa jäsenten erilaisuus alkaa näkyä ja korostua, mikä saattaa aiheuttaa ryhmän sisällä nimensä mukaisesti kuohuntaa sekä konflikteja ja klikkejä. Kolmannessa vaiheessa ryhmä vakiintuu ja ryhmän sisällä alkaa muodostua yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jäsenten erilaisuus tunnistetaan ja hyväksytään. Ryhmässä syntyy vakaa yhteistoiminnallisuuden tunne ja ryhmä pyrkii vakaasti kohti tavoitteita. Neljänten, kypsän toiminnan vaiheeseen päästyään ryhmä toimii tehokkaasti, luovasti ja tuottavasti. Ongelmanratkaisukyky ryhmän keskuudessa on toimiva, jolloin aiemmin ristiriitoihin käytetty energia voidaankin käyttää ennen kaikkea tavoitteelliseen työskentelyyn. (Kopakkala 2011, 48-51; Kauppila 2006, 97-99; Pennington 2005, 72-74.)

Niemi kuvailee neljä erilaista avoimille ryhmille mahdollista muodostumiskaavaa. Niistä kolmas kaava, jossa on tiheästi toistuvaa pientä jäsenten muutosta, kuvaisi parhaiten Itä-Suomen yliopiston kuoroa. Kaavan mukaan ryhmällä on mahdollista päästä kehittyneemmille tasoille ja jopa hyvin toimivan ryhmän tasolle, sillä joukosta löytyy riittävästä jatkuvuudesta toiminnalle. Tähän liittyvät muun muassa sitoutuminen tavoitteisiin, ryhmän sisällä syntyvät sosiaaliset suhteet sekä tietoisuus ryhmän sisällä vallitsevista rooleista ja normeista. Toisinaan tiheä jäsenten vaihtuvuus saattaa aiheuttaa ryhmän sisällä turhautumista. (Niemi 1998, 167-168.)

Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy on kooltaan poikkeuksellisen suuri, sillä se koostuu noin 60-80 laulajasta. Kuorosta voidaan puhua suurryhmänä. Niemistön (1998) mukaan ryhmän jäsenmäärä ja koko ovat yhteydessä kahteen toisiaan vastakkaiseen ilmiöön: kiinteyteen ja hajoamiseen. Kiinteys tarkoittaa ryhmän koheesiota eli veto-voimaa ja samanmielisyyttä ryhmän sisällä. Vahva koheesio osoittaa ryhmäytymistä ja hyvää yhteishenkeä ryhmän sisällä. Hajoaminen suurryhmän ominaisuutena tarkoittaa puolestaan ryhmän jakaantumista pienempiin alaryhmiin. Mitä suurempi ryhmä on kyseessä, sitä todennäköisemmin alaryhmiä syntyy. (Niemistö 1998, 57.)

Kuorotoiminnassa lähtökohtaisesti jäseniä yhdistää kiinnostus musiikkia ja laulamista kohtaan. Tämä tekijä on voimakas yhdistävä ja kiinteyttä luova tekijä kuorossa. Kuitenkin kuoro jakaantuu jo lähtökohtaisesti pienempiin alaryhmiin ääniryhmiin jakautumisesta johtuen. Kuoro on ryhmänä muodoltaan avoin. Se säilyttää kokonsa ottamalla uusia jäseniä poislähtevien tilalle. Ryhmän suuri koko, avoimuus ja jäsenten tiuha vaihtuminen ovat myös piirteitä, jotka aiheuttavat haasteita yhteisöllisyyden ja ryhmäytymisen näkökulmasta.

2.1 Roolit kuorossa

Ryhmässä vaikuttavat jäsenten erilaiset roolit. Niemistö kuvailee rooleja yleisesti Bid-dlen (1989) rooliteorian mukaan henkilöiden käyttäytymiskaavoiksi tietynlaisissa tilanteissa. Roolit voidaan liittää myös joukkoon henkilöitä, joilla on yhteinen identiteetti esimerkiksi viran puolesta (lääkärit, opettajat jne.). Teorian mukaan roolit on opittava, jotta voi sopeutua yhteiskuntaan. Roolit ovatkin yleensä joiltain osin säilyviä, sillä ne ovat kollektiivisesti sisäistettynä sosiaalsiin rakenteisiin. Roolit voivat olla myös tiedostettavissa, jos henkilöön kohdistuu rooliodotuksia, tai jos henkilö itse kokee, että häneltä odotetaan jotakin tiettyä roolia. (Niemistö 1998, 85.)

Ryhmän dynamiikka kehittyy erilaisten ryhmäprosessien ja ryhmän jäsenten keskinäisen vuorovaikutuksen myötä. Nämä saavat aikaan myös ryhmässä vaikuttavat roolit. Roolien sisältö määräytyy yleensä ryhmän päämäärän ja tavoitteiden mukaisesti. Johtajan rooli määräytyy usein selviten ja ensimmäisenä. (Kauppila 2006, 92.)

Penningtonin (2005) mukaan rooleilla on ryhmän sisällä kolme päätehtävää. Ne mahdollistavat työnjaon, jotta ryhmän toiminta voisi olla mahdollisimman tehokasta ja päämääräorientoitunutta. Toisaalta roolit luovat järjestystä ja rauhaa ryhmän keskuuteen, kun jokainen tuntee oman ja toistensa roolit. Lisäksi roolit saavat aikaan identiteetin tunteen yksilöille, kun heidät voi roolin perusteella yhdistää tiettyyn statukseen. Tämä voi vaikuttaa jopa yksilön itseluottamusta kohentavalla tavalla. (Pennington 2005, 90.) Samaan kolmijakoisuuteen ryhmän sisäisessä roolijaossa keskittyy myös Kopakkala (2011) teoksessaan. Hän nimeää roolit kollektiivisiksi, sosiaalisiksi ja persoonallisiksi rooleiksi. Tämä kolmijakoisuus myötäilee Penningtonin edellä mainittua roolijakoa. Kollektiivinen rooli on ihmisestä se puoli, jonka havaitsemme heti. Siihen vaikuttavat esimerkiksi sukupuoli, rotu, ikä, koko tai jokin muu yleinen ulkoinen olemus. Sosiaaliset roolit ovat sovittuja sopimuksia, kuten erilaiset tittelit, sosiaaliset asemat tai muut satunnaisemmat asemat, kuten elokuvatähti tai elokuvan katsoja. Persoonalliset roolit eivät sen sijaan ole sovittuja vaan niihin liittyy henkilökohtaisia tunteita. (Kopakkala 2011, 100-101.)

Itä-Suomen yliopiston kuoro on rekisteröity yhdistys, mikä asettaa organisaation toiminnalle tietynlaisia rooleja. Kuoron toiminnasta päättää kuoron hallitus yhdessä kuoron taiteellisen johtajan kanssa. Hallituksen rooleihin kuuluvat muun muassa puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja taloudenhoitaja. Muita kuorossa nimettyjä vastuutehtäviä eli rooleja ovat muun muassa sisäinen ja ulkoinen tiedottaja, stemmaviskaalit, pukuvastaava(t), bilevastaavat, verkkosivuvastaava, nuotistonhoitaja, konserttikahvitusvastaavat ja konserttisomistusvastaavat. Tarvittaessa erilaisiin projekteihin liittyen voidaan nimetä myös muita vastuutehtäviä ja rooleja.

Yksilö voi kokea roolistressiä esittämästään roolista. Stressiä voi aiheuttaa kokemus roolin edellyttämien taitojen riittämättömyydestä ja asiantuntemuksen puutteesta. Myös ulkoiset tekijät, kuten muiden ryhmän jäsenten painostus, voivat aiheuttaa roolistressiä. Erimielisyyksiä jäsenten välillä voi syntyä siitä, kuinka roolia tulisi kunkin mielestä esittää. Rooliristiriita voi syntyä puolestaan yksilön vaikeudesta esittää useampia rooleja yhtä aikaa. Jokaisella ihmisellä on useita eri rooleja elämässä, kuten perhe-elämään ja työelämään liittyviä rooleja. Rooliristiriidat eivät ole ainoastaan hankalia, vaan usein ne aiheuttavat myös stressiä. (Pennington 2005, 91-92.)

2.2 Johtajuus kuorossa

Johtaja on henkilö, joka johtaa tai ohjaa ryhmää kohti yhteisiä tavoitteita. Ryhmä tarvitsee johtajaa suunnan näyttäjäksi, päätösten tekijäksi sekä visioiden luojaksi. Johtajalla on tärkeä rooli ryhmän ohjaamisessa kehitysvaiheesta toiseen. (Kopakkala 2011, 88-89.) Tämä vaatii erilaista johtamisotetta eri vaiheissa ryhmän kehitystä. Ryhmän muodostumisvaiheessa johtajalla on tärkeä rooli turvallisen ja mukavan ilmapiirin luomisessa. Alussa oleellista on täsmällinen asioiden ja tavoitteiden kuvaaminen sekä tutustuminen. Kuohuntavaiheessa johtajan tulee tunnistaa konfliktit ja eritoten puuttua niihin ja käsitellä ne kunnolla. Ryhmän muodostumisen ja kuohunnan vaiheet ovat johtajalle haasteellisimpia ja teettävät eniten työtä. Mikäli näiden vaiheiden jälkeen onnistutaan pääsemään turvallisen ilmapiirin yhdenmukaisuusvaiheeseen, tulevat luovuus ja harmonia ryhmän sisällä mahdollisiksi. Yhdenmukaisuusvaiheessa sekä hyvin toimivan ryhmän kehitysvaiheessa johtaja voi keskittyä parhaiten olennaiseen eli ryhmän toimintaan, päätehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseen. (Niemistö 1999, 179-180.)

Musiikinohjaajalle olennaista on löytää oma tyylinsä ohjata. Liiallinen kaavamaisuus tai ohjaamisen perustaminen tarkkoihin malleihin ei kannattele pitkälle musiikin alalla. Ohjaamista ei voi kuitenkaan perustaa pelkän intuition varaan. Johtajan kokemuksella ja taidolla on vahva merkitys musiikin ohjaamisessa. Johtajan tulisi pyrkiä luomaan ryhmään turvallinen ilmapiiri toiminnalle ja edistää sillä tavoin ryhmän yhteisöllisyyttä ja toiminnan kehittymistä. Luottamuksen saavuttamisessa ohjaajan toiminnassa auttaa, jos hän on aidosti itse kiinnostunut ja motivoitunut toiminnasta. Lisäksi hän on luova, asiantunteva, rehellinen, suora sekä joustava. (Aho 2009, 20-22.)

Johtaja on voinut tulla kutsutuksi tai valituksi tehtävänsä tai hän on voinut ryhtyä itse tai ajautua siihen. Johtajaksi päättymisen syitä voi olla monia. (Aaltonen, Kirjavainen & Pitkänen 2014, 46.) Kuorotoiminnassa johtajuuden taustalla olisi hyvä vaikuttaa henkinen kutsumus tehtävään. Kutsumus tarkoittaa sisäistä motivaatiota, intohimoa sekä merkityksellisyyden kokemusta. Kutsumus auttaa sitoutumaan ja jaksamaan toimessa. Kutsumusjohtajan vahvuuksia voivat olla esimerkiksi kipinä johtamiseen, vankka usko tehtävän tärkeyteen, halu palvella ja auttaa, oman persoonan ja vah-

vuuksien hyödyntäminen, sinnikkyys ja pitkäjänteisyys, merkitysten luominen ja toiminnan eettisyys. (mt., 124-145.)

2.2 Ryhmäytyminen ja hyvin toimiva ryhmä

Aallon (2000) mukaan ryhmän muodostuminen sekalaisesta joukkiosta ryhmäksi eli ryhmän ryhmäytyminen perustuu turvallisuuteen. Ryhmäytymisen näkökulmasta turvallisuus tarkoittaa sitä, että yksilöllä tai ryhmällä on tilaa olla oma itsensä, ilman pelkoa, häpeää, syyllisyyttä, arvottomuuden tunnetta tai muita ihmisen minuutta uhkaavia tekijöitä. Turvallisuus on tunnetta siitä, on hyväksytty ryhmään. Muita turvallisuuden tunteen syntymiseen oleellisesti vaikuttavia tekijöitä ovat luottamus, avoimuus, tukeminen ja sitoutuminen. Luottamus luo turvallisuutta ryhmässä kaksisuuntaisesti. Se on sekä luottamista että luotettavaksi osoittautumista. Luottamuksen osoittaminen vaatii avoimuutta, uskallusta ilmaista itseä eri tavoin. Mitä turvallisemmaksi ryhmä koetaan, sitä avoimempia ovat yleensä myös siinä toimivat yksilöt. Luottamus ja turvallisuus ryhmässä kasvavat toisten tukemisella. Tuen antaminen viestii toiselle, että edessä olevista haasteista selvitään. Myös toimintaan sitoutuminen on merkki ryhmän luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Se on halukkuutta yhteistyöhön ja yhteisten päämäärien saavuttamiseen juuri tämän ryhmän kanssa. (Aalto 2000, 15-16.) Myös Aho (2009) korostaa turvallisen ilmapiirin merkitystä musiikkitoimintaan keskittyvässä ryhmässä. Turvallisuus luo avoimuutta, kunnioitusta ja luottamusta ryhmän jäsenten välillä, mikä edesauttaa ryhmän toimintaa tavoitteiden saavuttamisessa. (Aho 2009, 55.)

Hyvin toimivan ryhmän tunnusmerkkejä ovat Kauppilan (2006) mukaan avoin ja monipuolinen vuorovaikutus ryhmän sisällä, jäsenten sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin, toimiminen yhteisten pelisääntöjen ja annettujen roolien mukaisesti, kuunteleva ja kannustava ilmapiiri, jokaisen jäsenen huomioon ottava päätöksenteko, pyrkimys kehittymiseen ja hyvä sopeutumiskyky uusissa tilanteissa. Hyvin toimivassa ryhmässä myös huomioidaan jäsenten osaaminen ja vahvuudet ja hyödynnetään niitä roolien jakamisessa. Lisäksi hyvin toimivassa ryhmässä osataan ottaa palautetta vastaan ja opitaan sen avulla. Ryhmän jäsenet ottavat vastuuta toiminnasta ja ovat motivoituneita. Mikäli ryhmän sisällä on ongelmia tai konflikteja, ne eivät hyvin toimivassa ryh-

mässä ota merkittävää roolia, vaan ryhmän koheesio on riittävä selviämään ongelmista ja suoriutumaan ryhmän tehtävistä. (Kauppila 2006, 107-108.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS & MENETELMÄT

Opinnäytetyössäni on kyse tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta. Kehittäminen on usein konkreettista toimintaa, jolla pyritään johonkin ennalta määriteltyyn tavoitteeseen. Kehittämistoiminnan laajuus, kohde, johtamistapa sekä muut lähtökohdalliset seikat voivat erota toisistaan huomattavasti. Joka tapauksessa kehittämisellä tähdätään muutokseen, kohti parempia ja toimivampia ratkaisuja. Kehittämisen lähtökohdantana voivat olla nykytilanteen ongelmat tai toisaalta idea jostakin uudesta. Kehittäminen voi keskittyä toimintarakenteeseen tai itse toimintaan ja toimintatapoihin. Kehittämistoiminnassa vaikuttavat myös käsitteet kehittämisen subjektista sekä kehittämistoiminnan osallisuusnäkökulmasta. Perinteisesti kehittämisen keskeisiä toimijoita ovat olleet erilaiset työorganisaatiot tai -yhteisöt. Kuitenkin kehittäminen voi olla myös koko yhteisön yhteistä toimintaa, jolloin kehittämisessä tulee kuvioon yhteisön jäsenten osallisuus kehittämisprosessissa. Tällöin esimerkiksi työntekijöillä on mahdollisuus toimia työnsä kehittäjinä ja vaikuttaa työtään koskeviin päätöksiin ja ratkaisuihin. Mielenkiintoinen kysymys koskien kehittämistyön lähtökohtia on 'miksi?'. Kehittämistoiminta voi olla lähtöisin sisäisistä tai ulkoisista tekijöistä. Se voi siis olla peräisin esimerkiksi sisäisistä ristiriidoista, jännitteistä, haasteista tai visioista. Toisaalta kehittämistoiminta voi olla mukautumista ulkoisiin vaatimuksiin ja muuttuneisiin toimintaympäristöihin. (Toikko & Rantanen 2009, 13-23.)

Opinnäytetyön onnistumisen kannalta on olennaista, että käytettävä aineisto on hyvä. Hyvän aineiston keräämiseksi tulee keskittyä tarkasti tutkimusmenetelmän valintaan niin, että sen avulla saisi kerättyä mahdollisimman hyvin tutkimustehtävään ja -kysymyksiin vastaavan aineiston. (Hakala 2015, 14.) Tutkimustyyppin ja aineistonkeruumenetelmien valinnassa keskityin tarkoin pohtimaan opinnäytetyöni tarkoitusta ja tavoitteita. Tutustuin aikaisempiin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin, jotka liittyivät samantyyliisiin aiheisiin kuin oma opinnäytetyöni. Pohdin, millä menetelmillä saisi kerät-

tyä mahdollisimman hyvän ja kattavan aineiston vastaamaan opinnäytetyön tavoitteisiin.

Opinnäytetyöni aineiston keräämisessä oli käytössä kvalitatiiviset eli laadulliset aineistonkeruumenetelmät. Aineiston keruuseen valikoitui kaksi eri menetelmää: haastattelu ja verkkokysely. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ymmärretään karkeasti aineiston ja analyysin muodon kuvaukseksi eli ei-numeraaliseksi kuvaukseksi. Laadulliseen aineistoon on mahdollista kuitenkin käyttää erilaisia lukutapoja, myös kvantitatiivisia eli numeraalisia. Kvalitatiivista tutkimusta verrataan usein vastakohtana kvantitatiiviselle tutkimukselle. (Eskola & Suoranta 2008, 13-15.)

Tyypillisiä piirteitä laadulliselle tutkimukselle ovat muun muassa aineiston ei-numeerisen kuvaamisen lisäksi, pyrkimys tutkittavien ilmiöiden syvällisempien merkitysten ymmärtämiseen ja niiden kirjalliseen kuvaamiseen, eri tutkimustapojen monipuolisuus sekä merkitysten etsiminen asioille ja ilmiöille. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena ei ole laajojen johtopäätösten ja teorioiden luominen, vaan pyrkimyksenä on perehtyä syvällisesti tiettyyn aiheeseen. Tulokset eivät siis välttämättä ole yleistettävissä. Laadullinen tutkimus suosii ihmistä tiedon keruun kohteena ja lähteenä. Tämä vaikuttaa myös siihen, että tutkimussuunnitelma voi muotoutua tutkimuksen edetessä joustavasti ja olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, kuinka ryhmäytymistä tukevaa toimintaa voisi kehittää ja yhteisöllisyyttä parantaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa. Tarkoituksena oli kartoittaa yhteisöllisyyden tilaa kuorossa tutkimushetkellä, pohtia siihen vaikuttavia tekijöitä ja esittää kehittämissuhteita toiminnalle. Aineiston keruuta ja aiheen lähestymistä johtivat tutkimuskysymykset:

1. Mitkä asiat vaikuttavat yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen Itä-Suomen yliopiston kuorossa?
2. Miten ryhmäyttämistoimintaa voisi kehittää ja yhteisöllisyyttä parantaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa?

Lähestyin aihetta sekä kuorolaisten että kuoronjohtajan näkökulmasta. Hieman eri tavoin muotoiltujen kysymysten avulla kartoitin kuorolaisten sekä kuoronjohtajan tuntemuksia yhteisöllisyydestä kuorossa tällä hetkellä. Kyselyssä ja haastattelussa kysyttiin myös toiveita, mitä kuorossa olisi mielekästä tehdä ja kuinka toimintaa tulisi kehittää, jotta viihtyvyys ja ryhmähenki olisivat parempia.

3.2 Kysely

Opinnäytetyön laajemman aineiston keräämiseen käytin survey-tutkimusta eli kyselyä. Kyselyllä aineiston keruu tapahtui standardoidusti, mikä tarkoittaa sitä, että kaikille vastaajille esitettiin täsmälleen samat kysymykset samassa muodossa (Hirsjärvi ym. 2009, 193.) Aineistonkeruumenetelmänä kyselyn etuja voivat olla esimerkiksi mahdollisuus kerätä laaja aineisto ja asettaa kysymyksiä monipuolisesti. Lisäksi kyselyn etuna voi olla ajan ja vaivan säästäminen kyselyn laadinnassa sekä etenkin analysoinnissa. Kyselyaineiston analysointia voi nopeuttaa esimerkiksi erilaisten tietokoneohjelmien avulla. Mahdollisia heikkouksia tai haasteita kyselylle voivat olla puolestaan vastauksien kato, aikataulun venyminen vastausten saamisessa ilmenevien haasteiden vuoksi tai molemminpuolinen väärinymmärrysten riski (tutkijan tai vastaajan näkökulmasta). Haasteena voi olla myös vastaajien vähäinen tietoperusta tutkittavaan aiheeseen sekä tutkijan mahdollisuus tietää, millä vakavuudella vastaajat osallistuvat kyselyyn. (emt., 195.)

Kysely toteutui verkkokyselynä ja se oli suunnattu kaikille Itä-Suomen yliopiston kuorossa tutkimushetkellä jäsenenä olleille laulajille. Alkujaan ajatuksena oli kerätä aineistoa laulajilta ryhmähaastatteluin. Ratkaisevaksi tekijäksi menetelmän vaihtamisessa ryhmähaastatteluista kyselyyn määrittyi pyrkimys saada aineistoa mahdollisimman laajasti kaikilta kuoron laulajilta: kaikista ääniryhmistä, enemmän tai vähemmän aikaa kuorossa laulaneilta, vaihto-opiskelijoilta, vastuuhenkilöiltä, äänekkäiltä sekä etenkin hiljaisilta ja ujoilta henkilöiltä. Opinnäytetyön aiheen kannalta koin myös, että juuri hiljaisempien henkilöiden sekä esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden näkökulma kuoron yhteishengestä ja ryhmäytymisestä oli oleellinen, eikä niitä välttämättä olisi saanut esille ryhmähaastattelutilanteessa.

Toteutin kyselyn verkkokyselynä Webropol-alustalla. Webropol valikoitui alustaksi tuttuuden, helppokäyttöisyyden ja sen sisältämien raportti- ja analysointitoimintojen vuoksi. Vaihtoehtona oli myös kontrolloitu kyselytilanne, jolloin lomake olisi täytätetty laulajilla esimerkiksi harjoitusten yhteydessä. Harjoituksista ei kuitenkaan olisi liennyt aikaa käytettäväksi kyselylomakkeen täyttämiseksi. Lisäksi tilanne ei olisi todennäköisesti antanut riittävästi keskittymisrauhaa vastata kyselyyn syvällisesti, rehellisesti ja laajasti. Näin ollen kyselyn muodoksi valikoitui verkkokysely, jolloin jokaisen laulajan oli mahdollisuus vastata siihen itselleen sopivalla ajalla ja esimerkiksi kotona omassa rauhassa.

Kyselyn verkkosivunlinkki lähetettiin kaikille kuorolaisille kuoron sähköpostilistan välityksellä. Lisäksi kyselyn linkki julkaistiin kuorolaisten suljetussa Facebook-ryhmässä. Sekä Facebook-julkaisun että sähköpostin yhteydessä oli myös kyselyn saateviesti, josta kävi ilmi kyselyn tarkoitus, tavoitteet, vastaamisaika sekä luottamuksellisuus. Näiden viestien lisäksi sain käyttää kuoron harjoituksissa lyhyen puheenvuoron kertoakseni opinnäytetyöstäni sekä siihen liittyvästä kyselystä kuorolaisille ja kannustaakseni jokaista vastaamaan kyselyyn. Tällä tavalla, kohtaamalla kuoron kasvotusten, pyrin tuomaan selkeämmin esille opinnäytetyön hyödyn kuorolaisille ja lisäämään sitä kautta vastausprosenttia. Kysely, saateviesti ja suullinen esittely olivat kaikki sekä suomeksi että englanninkielellä. Tarkoituksena oli, että myös kuoron vaihto-opiskelijoilla olisi mahdollisuus ymmärtää, mistä on kysymys, ja osallistua kyselyyn. Saateviestissä oli oleellista korostaa kenelle kysely oli kohdennettu (tutkimushetkellä kuoron jäsenenä olleille laulajille), sillä esimerkiksi kuoron suljetussa Facebook-ryhmässä on jäsenenä myös kuoron entisiä laulajia.

Kyselylomakkeiden avulla on mahdollista selvittää tietoja esimerkiksi käyttäytymisestä, toiminnasta, tosiasioista, tiedoista, arvoista, uskomuksista, asenteista, mielipiteistä ja käsityksistä. Lisäksi kyselyillä voi kerätä arviointeja ja perusteluja eri asioille, kuten toiminnalle tai mielipiteille (Hirsjärvi ym. 2009, 197; Vehkalahti 2014, 11.) Vehkalahtien (2014) mukaan kyselytutkimus on yleensä enimmäkseen määrälliseen tutkimukseen käytettävä menetelmä, sillä kysely on helppo rakentaa lukujen ja numeroiden varaan. Tämä ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Kysymysten muoto ja vastaus-tyyli vaikuttavat myös analysointiin. Sanallisia vastauksia onkin yleensä antoisampaa

analysoida laadullisin menetelmin, vaikka niitä on mahdollista tiivistää myös numeraaliseen muotoon. Oleellista on valita tarkoituksenmukainen lähestymistapa tutkittavaa ilmiötä lähestyessä. (Vehkalahti 2014, 13.)

Opinnäytetyöni kysely keskittyi pääosin kuorolaisten mielipiteiden, käsitysten ja tunteusten kartoittamiseen. Kysely perustui muodoltaan avoimiin kysymyksiin, mikä tuntui perustellulta vaihtoehdolta ajatellen kyselyn tematiikkaa. Avoimissa kyselyissä haasteeksi voi muodostua aineiston laajuus ja kirjavuus sekä sitä myötä koodaamisen hankaluus (Hirsjärvi ym. 2009, 201.) Tarkoituksena oli kuitenkin antaa vastaajalle mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin ja omin mielipitein. Tarkoituksena oli siis välttää valmiiden vastausten tai vaihtoehtojen antamista sekä vastaajan ohjauksesta mihinkään tiettyyn suuntaan. Nämä seikat olivat myös erityisen tärkeitä ottaa huomioon kyselyn kysymysten muotoilussa. Pyrkimyksenä kyselystä oli saada riittävän kattava ja hyvä aineisto. Kysymysten asettelussa tuli keskittyä myös siihen, ettei vastaaminen vain yhdellä sanalla, kuten kyllä tai ei, olisi mahdollista. Tavoitteena oli saada tarkempia ja laajempia vastauksia laulajien omaan kokemusmaailmaan perustuen.

Kyselylomakkeen laadinta ei ole helppoa eikä yksiselitteistä. Näkemys onnistuneesta kyselylomakkeesta riippuu monista tiedoista sekä kokemuksista. Ohjeita ja vinkkejä hyvän kyselylomakkeen laadintaan löytyy kirjallisuudesta sekä muista julkaisuista esimerkiksi internetissä. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009) ovat koostaneet ohjeita kyselylomakkeen laadinnasta perustuen Robsonin (1994), Borg ja Gallin (1989) ja Foddyn (1995) teoksiin. Ohjeistuksessa korostuvat muun muassa kyselyn selvyys, tarkkuus, yksinkertaisuus, yksiselitteisyys, pituus, vastaamatta jättämisen mahdollisuus, kysymysten määrä sekä sanojen käyttö ja valinta (emt., 202-203).

Kyselyn suunnittelussa korostui kysymysten asettelu sekä sanojen käyttö ja muoto. (Liite 1: Verkkokyselyn kysymysrunko). Tarvittaessa kysymyksen perässä oli selite, joka tarkensi esimerkiksi kysymyksessä käytettyä käsitettä. Kyselyn pituuden hahmottamisessa auttoi kysymysten aiheiden teemoittelu. Teemoittelun pohjalta kysymykset oli myös selkeämmin järjesteltävissä. Kysymykset asettuivat teemoittelun mukaisesti verkkokyselyssä eri sivuille. Vilkan (2005) mukaan kysymysten järjestyksellä onkin suuri merkitys vastaajan kannalta, sillä kysymysten johdonmukaisuus ja

niistä havaittavissa oleva juonellisuus helpottavat kyselyyn vastaamista (Vilkkä 2005, 87.)

Kyselyyn vastaaminen perustui kuorolaisten vapaaehtoisuuteen. Ketään ei veloitettu vastaamaan kyselyyn, mutta siihen kannustettiin korostamalla opinnäytetyön merkitystä kuorolle ja kuorolaisille. Kyselyssä yhdessäkään kysymyksessä ei ollut vastauspakkoa, minkä kyselynlaatija olisi voinut verkkopohjaisessa kyselyssä asettaa halutessaan. Kyselyssä pääsi siis etenemään, vaikka ei olisikaan vastannut joka kohtaan. Koin verkkokyselyn asetuksissa tärkeäksi sen, että kyselyn sivuilla pystyi etenemään myös taaksepäin, mikäli halusi palata esimerkiksi edelliselle sivulle ja edellisiin kysymyksiin. Lisäksi verkkokyselyn asetuksista pystyi laittamaan kyselyn alalaitaan näkymään palkin, josta selvisi, kuinka pitkällä kyselyyn vastaamisessa on mennossa. Tämä seikka on pieni, mutta se voi vaikuttaa jonkun henkilön vastaamiseen ja kyselyyn keskittymiseen, hänen hahmottaessaan, kuinka pitkällä kyselyssä on mennossa ja paljonko on vielä jäljellä. Ulkoasultaan ja visuaaliselta ilmeeltään kysely oli neutraali ja rauhallinen. Kysely sisälsi ainoastaan yhden monivalintakysymyksen, joka oli kyselyn alussa taustatietoja kartoittavassa osiossa.

Kokeilin kyselyn kysymyksiä ennen toteuttamista objektiivisilla henkilöillä lisätäkseni kyselyn onnistumisen mahdollisuutta sekä luotettavuutta. Varmistin myös englanninkielen oikeaoppisuuden, jotta kysymysten muoto olisi myös englanniksi ymmärrettävä. Korostin vastaajien anonymiteettiä sekä aineiston luottamuksellista käsittelyä kyselyn saatetekstissä sekä kertoessani kyselystä kuorolaisille. Kyselyssä ei kysytty henkilö- tai yhteystietoja, vaan ainoastaan ääniryhmää, jossa kuorolainen laulaa. Vastaajalla oli kuitenkin mahdollisuus ja oikeus olla vastaamatta mihin tahansa kysymykseen niin halutessaan.

3.3 Haastattelu

Toisena opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä käytin yksilöhaastattelua. Kyseessä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu ja haastateltavana oli Itä-Suomen yliopiston kuoron johtaja Helena Hulmi. Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu on tarkkaan suunniteltu etukäteen, mutta kysymysten tarkalla muodolla ja järjes-

tyksellä ei haastattelutilanteessa ole painavaa merkitystä. Haastattelu jakautuu yleensä tiettyihin teemoihin, joiden mukaan haastattelu etenee ja joiden avulla kerätään aineistoa tutkittavaan aiheeseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 208; Vilkka 2005, 101-102; Eskola & Suoranta 2008, 86).

Haastattelu on hyvin tyypillinen menetelmä kerätä erityisesti kvalitatiivista, mutta myös kvantitatiivista aineistoa. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, mikä tekee siitä ainutlaatuista. Haastattelun molemmat osapuolet vaikuttavat haastattelussa toinen toisiinsa vuorovaikutuksessa. Haastattelutilanteessa kielellä ja puheella on suuri merkitys. (Eskola & Suoranta 2008; Hirsjärvi ym. 2009.)

Haastattelun kysymysrunko (Liite 2: Kuoronjohtajan haastattelun kysymysrunko) rakentui valtaosin samojen teemojen ja kysymysten ympärille kuin kuorolaisille tehty verkkokysely. Erona oli se, että aiheita lähestyttiin haastattelussa nimenomaan kuoronjohtajan näkökulmasta. Sovimme haastattelun ajankohdasta kasvatusten eräiden kuoroharjoitusten jälkeen. Lähetin kysymysrunгон haastateltavalle etukäteen sähköpostilla, jotta hän voi halutessaan tutustua siihen ja valmistautua haastatteluun. Kysyin kysymysrunkoon mielipiteitä ja kokeilin kysymyksiä kolmella objektiivisella henkilöllä ennen kysymysrunгон lähettämistä ja haastattelun toteuttamista.

Hirsjärven ja Hurmeen (2004) mukaan haastattelijalle tärkeitä vaatimuksia ovat muun muassa aihepiirin tuntemus, kyky ohjata haastattelutilannetta, selkeys puheessa, kiinnostus haastateltavaa kohtaan, herkkyys elekielelle, ymmärrys käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä, sosiaalisuus, sopeutuvaisuus, avoimuus, empaattisuus, luottavuus ja objektiivisuus (Hirsjärvi & Hurme 2004, 68-69.) Eskolan ja Suorannan (2008) mukaan hyvä perusohje haastattelijalle on myös se, että kaikkeen tulee olla varautunut, sillä keskustelut haastateltavien kanssa voivat olla hyvinkin erilaisia. Haastattelijan on hyvä varautua jutustelemaan henkeen, mikäli haastateltava olisi hyvin niukkasoinen tai muuten hitaasti lämpenevä. (Eskola & Suoranta 2008, 89.) Hyvä haastattelijuus ei siis ole itsestäänselvyys, vaan haastattelijaksi opitaan harjoittelemalla.

Haastattelu voi vaikuttaa spontaanilta keskustelulta, mutta haastattelulla on aina jokin tietty päämäärä. Haastattelun osallistujilla on siis tietyt roolit: tiedonkerääjä ja tiedonantaja. Vaikka haastattelu on luonteeltaan keskusteleva, pitää tutkimuksen tavoitteet pitää mielessä koko ajan, ettei keskustelu luisu väärille urille. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 23.) Haastattelu tehtiin yliopiston tiloissa Joensuussa haastateltavan työhuoneessa. Tila oli haastattelun kannalta hyvä, sillä se oli rauhallinen ja hiljainen. Oven sai suljettua, jolloin haastattelu ei häiriintynyt muusta melusta. Tilassa ei myöskään ollut muita henkilöitä aiheuttamassa häiriötä. Haastattelutilanne vaikutti rennolta ja jutustevalta, mutta kuitenkin asiassa pysyttelevältä. Haastattelu eteni pitkälti kysymysrungon mukaisesti muutamia täsmennyksiä lukuun ottamatta.

Tallentaminen kuuluu teemahaastattelun luonteeseen, jotta haastattelu voisi edetä mahdollisimman luontevasti ja ilman katkoja. Nauhuri saattaa jännittää haastateltavaa aluksi, mutta sen olemassa olo unohtuu yleensä pian, kun haastattelussa päästään vauhtiin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 92.) Haastattelu tallennettiin tuplaäänittämällä. Äänittämisen epäonnistumisen mahdollisuuden huomioiden haastattelu äänitettiin samanaikaisesti sekä nauhurilla että matkapuhelimella. Molemmat nauhurit oli testattu etukäteen ennen haastattelutilannetta. Haastattelun äänittämisestä oli sovittu etukäteen haastatteluajan sopimisen yhteydessä. Varmistin luvan äänittämiselle kuitenkin vielä uudestaan haastattelutilanteen alussa.

3.4 Aineiston analyysi

Laadullinen tutkimus on kaikkiaan prosessi, joka kehittyy koko ajan työn edetessä. Työn tekijä sekä kohde ovat inhimillisiä, mikä johtaa kehitykseen sekä tietoisuuden ja ymmärryksen lisääntymiseen läpi työn eri vaiheiden. Laadullisen tutkimuksen prosessissa työn jäsentäminen selkeisiin vaiheisiin eivät välttämättä ole kerralla muotoiltavissa, vaan vaiheet sekä eri vaiheisiin liittyvät toimenpiteet voivat selkiintyä vasta pikkuhiljaa työn edetessä. Myös muutokset suunnitelmissa ovat mahdollisia ja todennäköisiä. Laadullisen tutkimuksen analyysissä korostuu myös aineiston ja teorian vuoropuhelu. (Kiviniemi 2015, 74-80.) Tämä opinnäytetyö on edennyt hyvin proses-

simaisesti. Aineiston analyysi jäsensi työn sisältöä vahvasti ja täsmensi kehittämistehtävän ydintä.

Aineiston analysointi alkoi kuoronjohtajan haastattelun litteroinnilla eli nauhoituksen purkamisella tekstimuotoon. Haastattelun kesto oli noin 45 minuuttia ja litteroitua tekstiä siitä kertyi 13 sivua. Haastattelun litterointi helpottaa aineiston analysointia, sen järjestelmällistä läpikäyntiä, ryhmittelyä ja teemoittelua (Vilkkä 2005, 115). Koska tässä opinnäytetyössä aineiston kannalta merkityksellisiä ovat haastattelussa nousseet teemat ja ajatukset, riitti haastattelun litteroinnissa puheen ja sanojen kirjoittaminen tekstiksi. Litteroinnissa huomio ei siis kiinnittynyt tässä tapauksessa äänen painoihin tai puheen rytmiin.

Kyselyn aikana läsnä oleville kuoron laulajille suunnattuun verkkokyselyyn vastasi 54 laulajaa kuoron 82 laulajasta. Kokonaisvastausprosentiksi muodostui 65,8 %. Kyselyyn vastaaminen jakautui ääniryhmittäin seuraavasti: 34 sopraanosta 23 vastasi kyselyyn (67,6 %), 25 altosta 19 (76 %), 9 tenorista 7 (77,8 %) ja 14 bassosta 5 (35,7 %). Kuoron 12 vaihto-opiskelijasta 4 vastasi kyselyyn (33,3 %).

Kyselyaineiston purkaminen alkoi aineiston tulostamisena. Tulostin aineiston vastaa- jakohtaisesti niin, että yhden henkilön kaikki vastaukset olivat yhdessä tiedostossa. Lisäksi tulostin aineiston kysymyskohtaisesti niin, että kaikki yhteen kysymykseen tulleet vastaukset olivat yhtenä tiedostona. Aineiston analysointi alkoi lukemalla jokaisen henkilön vastaukset yksitellen läpi. Näin sain kartoitettua yleisesti vastausten laatua sekä henkilöiden yleistä virettä kyselyyn ja kuoroon liittyen. Tämän jälkeen analysointi keskittyi tutkimuskysymysten kannalta olennaisimpien kysymysten tarkempaan tarkasteluun, ryhmittelyyn ja luokitteluun. Mikäli jokin vastaus poikkesi erityisesti joukosta, pystyi siihen hakemaan syitä myös vastaajan vastauksista kokonaisuudessaan.

Haastattelun ja verkkokyselyn kysymysrungot myötäilivät toisiaan, vain näkökulma vaihtui. Haastattelussa aiheita pohdittiin kuoron johtajan näkökulmasta ja kyselyssä korostui laulajien näkökulma aiheisiin. Analysoinnissa tämä mahdollisti vertailun näiden näkökulmien välillä. Kahden eri menetelmän käyttö eli menetelmätriangulaatio tuo myös validiutta eli pätevyyttä työlle. Aineiston kylläntymispisteen eli saturaation

saavuttamista on vaikea arvioida laadullisessa työssä, jossa aineisto perustuu valtaosin henkilöiden mielipiteisiin ja kokemusmaailmaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston riittävyttä ei myöskään määritellä sen koolla vaan laadulla (Vilkka 2005, 126).

Pohdin läpi opinnäytetyöprosessin omaa objektiivisuuttani kuorolaisena suhteessa tutkimuksen tekemiseen. Kuorojäsenyyteni vaikutti todennäköisesti positiivisella tavalla kyselyn vastausprosenttiin, joka oli kohtuullisen suuri (65,8 %). Etenkin, kun kyselyissä vastausten kato eli vastaamattomuus voi nousta joissakin tapauksissa hyvinkin suureksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Erityisesti aineiston analyysissä objektiivisuus korostui. Keskityin tutkimaan aineistoa mahdollisimman kriittisesti. Se, kuinka rehellisesti vastaajat ovat vastanneet kyselyyn, jää täysin luottamuksen varaan. Tämän luottamussuhteen synnyttämiseksi kyselyn markkinoinnissa ja saatekirjeessä painottuivat aineiston luottamuksellinen käsittely sekä vastaajien anonymiteetin kunnioittaminen.

4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Seuraavaksi tarkastelen verkkokyselystä ja haastattelusta saatuja tuloksia Itä-Suomen yliopiston kuoron yhteisöllisyyden tilasta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä. Keskityn tulosten tarkastelussa erityisesti opinnäytetyön tavoitteisiin sekä tavoitetta ohjaaviin tutkimuskysymyksiin. Lähestyn tulosten tarkastelua yksilön, ryhmän sekä johtajan näkökulmasta. Lisäksi käsittelen aineistosta nousseita kehittämissuhteita, -ajatuksia ja -toiveita.

4.1 Yksilöiden merkitys yhteisöllisyyteen

Itä-Suomen yliopiston kuoro on ryhmänä varsin heterogeeninen. Laulajat ovat pääasiassa opiskelijoita, mutta tulevat kukin eri tieteenaloilta ja jopa eri oppilaitoksista. Osa laulajista ovat jo opintonsa päättäneitä ja työelämään siirtyneitä nuoria aikuisia. Kukin laulaja tulee kuoroon eri lähtökohdista ja erilaisin motiivein.

Iso ryhmä iloisia ja energisiä nuoria! Mukaan mahtuu niin duracell-pupun kaltaisia pirteyspiikkejä kuin myös heitä tasapainottavia rauhallisempia ihmisiä – ja kaikkea tältä väliltä.

JOY-kuoro on joukko monista eri paikoista kotoisin olevia suomalaisia ja ulkomaalaisia nuoria. Persoonallisuuksia on kuorossa yhtä monta kuin jäseniä, ja kukin on mukana sillä panoksella kuin pystyy ja kokee hyväksi.

Sekalainen sakki, mukaan mahtuu monenlaisia ihmisiä, mutta ryhmänä meillä on tekemisen meininki. Se ei aina välttämättä ole samanlaista yksilötasolla, mutta ryhmänä kuulostamme hyvältä.

Aho (2009) jakaa kamarimusiikkiyhtyeen erilaiset oppijat ja ihmistyytit seitsemään eri tyyppiin: kypsät, itsenäiset ja tekemiseen keskittyvät ihmiset, itsenäiset puurtajat, ihmissuhteiden vaalijat, puolustautujat, asenteelliset, hällä väliä –tyypit sekä merkintöjen kerääjät. (Aho 2009, 44-48.) Jokaiselle tyyppille hän kuvailee niissä erityisesti korostuvat piirteet, mutta jo tyyppien nimet ovat hyvin kuvailevia. Sama tyyppijaottelu toimii erinomaisesti myös kuorossa monenlaisia ihmistyyppijä sisältävänä musiikki-ryhmänä.

Monet kyselyyn vastanneista kuvailivat itseään aktiivisina tai tunnollisina kuorolaisina. Tämä perusteltiin pääosin harjoituksiin ja keikoille säännöllisesti osallistumisella. Joukosta löytyy erittäin sitoutuneita ja aktiivisia kuorotoiminnan edistäjiä, mutta myös niitä, jotka keskittyvät laulamiseen ja harjoituksiin osallistumiseen, eivätkä niinkään muuhun toimintaan.

Ajattelen itseäni Helenan [kuoronjohtaja] apulaisena kuorossa, enkä pidä yliopistonkuoroa pelkkänä harrastuksena itselleni, vaan haluan edistää kuoron toimintaa.

Minulla on ollut kuorossa jo monta vuotta tärkeitä vastuutehtäviä, sellainen osallistuminen on minulle luontevaa.

En ole kuitenkaan kovin aktiivinen, esimerkiksi vastuutehtävien suhteen ja yritän pitää kuoron harrastuksena, enkä työnä.

Kuorolaisten joukosta löytyy myös kuvailujen mukaan laulamisen lisäksi myös erityisesti hyvään ilmapiiriin ja muiden auttamiseen keskittyviä henkilöitä.

Yritän auttaa vieruskavereita parhaan kykyni mukaan, jos itse osaan.

Aloittelevana kuorolaisena sain viereisiltä laulajilta paljon tukea, ja haluan olla samanlainen apu niille, jotka sitä tarvitsee.

Toivon myös voivani olla edistämässä oman ääniryhmäni sekä muiden ääniryhmien välistä yhteyttä ja auttamassa uusia laulajia pääsemään hyvin kärryille

Kuorotoiminnassa ihmisten erilaisuus voi toisinaan aiheuttaa haasteita hyvän hengen ylläpitämisessä. Laulajien osaamisessa ja oppimiskyvyssä voi olla tasoeroja. Myös sitoutumisessa, motivaatiossa ja paneutumisessa näkyy eroja laulajien välillä.

Olen todella tarkka kaikesta ja ärsyynyn kun muut tulevat myöhässä, vuodesta toiseen, tai eivät panosta harjoitteluun yhtä paljon kuin minä vetoamalla kiireisiin.

[kuoro] sisältää paljon ihmisiä joille kuorolaulu on kivan harrastuksen sijaan taidetta heille aidoille taiteilijoille. Tyyppejä, jotka ovat omasta mielestään toisia parempia, ”siistejä” tyyppejä.

Jokainen ryhmässä oleva henkilö muuttuu yleensä jonkin verran ryhmän tarpeiden mukaisesti. Muutos ei kuitenkaan ole kovin suuripirteistä. Esimerkiksi kovaäänisestä ja näkyvästä persoonasta ei tule hiljaista hiipijää, vaikka hän siirtyisikin ryhmästä toiseen. Kuitenkin eri persoonat viihtyvät parhaiten ja kukoistavat ryhmän eri kehitysvaiheissa. Jotkut nauttivat ryhmän aloituksesta, monista uusista ihmisistä ympärillään ja haluaa toimia rakentajana ryhmän alkuvaiheessa. Toiset aktivoituvat vaiheessa, jossa ryhmän sisällä on havaittavissa kamppailun makua ja ilmassa kipinöintiä. Ryhmän kolmannen kehitysvaiheen lämminhenkisyys ja läheisyys miellyttää joitakin persoonia, kun taas joitakin se voi ahdistaa. (Kopakkala 2011, 110-111.)

Laineen (2005) mukaan jokaisessa ryhmässä vaikuttaa ryhmädynamiikan lainalaisuuksien mukaisesti jonkinlainen sosiaalinen rakenne. Ryhmän sisällä vaikuttavilla rooleilla on merkitystä sosiaalisen rakenteen muotoutumiseen. Ryhmän jäsenet arvioivat tietyllä tasolla tietoisesti ja osittain tiedostamattomasti toistensa sosiaalisia statuksia ryhmässä ja suhteuttavat itsensä hierarkkisesti toisiinsa nähden. Laine luokittelee oppilaiden luokkayhteisön roolit päätyypeittäin johtajan, myötäilijän ja syrjässä olijan rooleihin. Jokaisen roolin hän jakaa vielä kolmeen alatyyppeihin. Johtajatyypit ovat ryhmän sisällä vaikutusvaltaisia henkilöitä. Aito johtaja nauttii ryhmän sisällä

yleistä arvostusta, tilapäisjohtaja vaikuttaa jollakin erityisalueella, jossa hän on hyvä, ja valtiastyypin käyttäjä valtaansa laajasti ja itsenäisesti. Myötäilijätyypit sen sijaan ovat ahkerasti mukana toiminnassa, mutta ovat huomaamattomampia. Myötäilijätyypeistä apurit ovat ryhmässä aktiivisia ja oma-aloitteisia, suosikit nauttivat kaveruudesta ja seurailijat ottavat osaa ryhmän toimintaan, mutta muiden ohjaamina, eivätkä oma-aloitteisesti. Syrjässä olijat ovat tyypiltään ryhmän sisällä passiivisimpia. Eristäytyvät eivät yleensä osallistu yhteisiin toimiin oma-aloitteisesti, vaan vaativat kannustusta, sivuutetut haluaisivat olla mukana yhteisissä toiminnoissa, mutta eivät syystä tai toisesta onnistu siinä, torjutut puolestaan tulevat aktiivisesta toiminnasta muiden aloitteesta torjutuiksi. (Laine 2005, 197-198.)

Laineen ryhmätyyppien kuvaus on laaja ja monisäikeinen. Tyypikuvaus sopii osaltaan myös kuoron sisäisiin rooleihin. Tietenkään ei ole itsestään selvää, että aina kaikki erilaiset tyypit olisivat nimettävissä ryhmästä, sillä kukaan ei edusta pelkästään yhtä tiettyä tyyppiä. Myöskään kuoron kaltaisessa vapaaehtoisuuteen perustuvassa toiminnassa tyypittelyjen ääripäät tuskin korostuvat, vaan roolit ovat neutraalimpia ja toisiaan myötäilevämpiä.

4.2 Ryhmän merkitys yhteisöllisyyteen

Kuoro ryhmänä jakaantuu jo lähtökohtaisesti pienempiin alaryhmiin ääniryhmien eli stemmaryhmien perusteella. Tämä voi aiheuttaa jo lähtökohtaisesti lievää kuppikuntaisuutta. Myös niin kutsuttujen aktiivisten ja vähemmän aktiivisten kuorolaisten erilaisuuden korostuminen voi aiheuttaa aika ajoin ristiriitaisuutta.

Myös ääniryhmien välillä on mielestäni pienet ”kuilut”, itse en esimerkiksi ole tutustunut juuri kehenkään oman ääniryhmäni ulkopuolelta.

Kaikki otetaan mukaan porukkaan, mutta jonkin verran ääniryhmien välillä tuntuu olevan eroja.

Sisäänpäin lämpeävä, kuppikuntainen, vaikeasti sulaututtava

Hallitus muodostaa sisäpiirin ja ääniryhmät omat yhteisönsä, välillä ryhmien inside-vitsit ärsyttävät.

Suuressa ryhmässä tämän kaltainen ryhmän jakaantuminen pienempiin kuppikuntiin ja vastuun suuntautuminen pienemmälle joukolle ovat täysin tavanomaisia ilmiöitä. Mitä suuremmasta ryhmästä on kyse, sitä vaikeampi on saavuttaa yksimielisyyttä asioista. Myös kilpailuasetelmat voivat syntyä suurryhmissä pienryhmiä herkemmin. Suurryhmässä vastuu jakaantuu usein epätasaisesti ja yleensä johtajan rooli ja auktoriteetti korostuu. (Niemistö 1999, 58-60.)

Muutamit kyselyyn vastanneista tunnistivat ryhmässä kuppikuntaisia piirteitä, mutta pitivät niitä luonnollisina asioina suuressa ryhmässä. He eivät kokeneet niitä kokonaisvaltaiseen yhteisöllisyyden tunteeseen tai omaan viihtyvyyteensä heikentävästi vaikuttavina tekijöinä. Vastaajat kokivat luonnollisena sen, että omiin ääniryhmäläisiin ja harjoituksissa vieressä istuviin ihmisiin on helpompi tutustua, kuin muihin. Osa vastaajista piti myös kuorossa toimivia aktiivisia laulajia enemmän vahvuutena kuin ryhmää jakavana tai kilpailuasetelmaa luovana piirteenä. Näissä vastauksissa aktiivisuus koettiin kuoroa kehittäväksi ja toimintaa eteenpäin vieväksi asiana.

Siinä missä kuorossa on ylipäänsä hieno, mukava ja rento ilmapiiri, näkyy selvästi eriytyviä ryhmiä ääniryhmien välillä, mikä on luonnollista koska niiden ihmisten kanssa toimit yhdessä eniten, mutta myös tietty ryhmä niiden kuorolaisten välillä, jotka ovat olleen pitempään kuorossa yhdessä. Sekin on aivan luonnollista eikä itseäni vaivaa.

Kuorossa on pieni kahtiajako niiden välillä jotka ovat aktiivisia ja toimivat vastuutehtävissä ja niiden, jotka eivät omistaudu kuorolle niin paljon. Se on kuitenkin aika luonnollista ja ymmärrettävää eikä vaikuta liikaa koko ryhmän henkeen.

ääniryhmäläisiin on tietysti ollut helpoin tutustua ja niissä ryhmissä tunnutaan yleensä olevan. Eitä kuorolaisia on niin paljon, että vaikka olisi kiva tuntea kaikki nimiltä, se ei ole helppoa. Silti kaikesta syntyy sellanen yhdessä tekemisen ilo jota kautta koen, että syntyy myös se kiva yhteisöllisyyden tunne. Joy-kuorossa tuntuu olevan paljon aktiivisia ja omistautuneita tyyppisiä, joka auttaa myös asiaa.

Myös eri ääniryhmien välillä ja niiden sisällä oli eroja siinä, kuinka yhteisöllisyys ja ryhmähenki ääniryhmässä ja jopa koko kuoron tasolla koettiin. Osassa ääniryhmistä koettiin olevan parempi ryhmähenki kuin toisissa. Myös ääniryhmän sisällä yhteisöllisyys ja ryhmähenki saatettiin kokea eri tavalla vastaajasta riippuen; osa tietyn ääniryhmän laulajista viihtyi ääniryhmässään hyvin, mutta muutamat kokivat olonsa eriar-

voisiksi tai muuten ryhmähengen huonommaksi. Vastausten perusteella suurimpia syitä kokemukseen heikommasta ryhmähengestä olivat ääniryhmän erilaiset persoonallisuudet, ryhmässä haasteellisella tavalla vaikuttavat voimakkaat persoonat tai heikosti toimivat henkilökemiat joidenkin henkilöiden välillä.

Itä-Suomen yliopiston kuorossa oman ryhmänsä muodostavat vaihto-opiskelijat, joiden viihtyvyyteen kuorossa tulisi kiinnittää huomiota. Myös heidän viihtymisensä kuorossa vaikuttaa ryhmässä pysymiseen ja ryhmän kokonaisuuteen ja –sointiin. Vieraskielisyys kuorossa asettaa tiettyssä määrin haasteita sekä henkilöille itselleen, että muulle kuororyhmälle. Vaihto-opiskelijat joutuvat keskittymään tarkasti, jotta pysyvät mukana siinä, mitä toiminnassa tapahtuu. Muiden laulajien tulee puolestaan muistaa ottaa vaihto-opiskelijat huomioon ja kääntää englanniksi vähintään kaikki oleellinen tieto. Mitä enemmän vaihto-opiskelijoille jaksetaan tulkata puhetta, sitä paremmin he ymmärtävät, mitä on tapahtumassa ja pysyvät ryhmän toiminnassa mukana. Vaihto-opiskelijat syrjäytyisivät todennäköisesti ryhmästä, mikäli kieli, kommunikointi ja vuorovaikutus eivät toimisi.

Lähtökohtaisesti Itä-Suomen yliopiston kuorossa vaihto-opiskelijat huomioidaan toiminnassa kääntämällä tekstiä ja puhetta englanniksi. Kaikki yleinen tiedottaminen kuoron sisällä sekä ohjaaminen osittain tapahtuvat sekä suomeksi että englanniksi. Vaihto-opiskelijat huomioiden myös tämän opinnäytetyön aineiston keräämistä varten laadittu verkkokysely sekä siihen liittyvä saateteksti olivat myös englanniksi. Muutamissa suomalaisten kuorolaisten kyselyvastauksissa nousi esille myös se, kuinka he pyrkivät kääntämään harjoituksissa puhetta ja ohjeita englanninkielellä vaihto-opiskelijoille niin paljon kuin ehtivät. Näissä vastauksissa korostui myös toive siitä, että mahdollisimman moni kuorolainen jaksaisi tätä tehdä, eivätkä vain muutamat kuorolaisista.

Valtaosasta kyselyn vastauksista välittyi tyytyväisyys kuoron yhteisöllisyyteen ja ryhmähengen. Kuoron yhteisöllisyyttä kuvattiin muun muassa yhteen hiileen puhaltamisella, tekemisen meiningillä, uudet laulajat vastaanottavaisella ilmapiirillä, viihtyvyydellä, innokkuudella, iloisella asenteella, kaveruudella sekä yhdessä tekemisen kulttuurilla. Tämä osoittaa, että kuorolla on vahva koheesio eli kiinteys ja vetovoima. Laineen (2005) mukaan avoimissa, vapaaehtoisuuteen perustuvissa ryhmissä vah-

valla koheesiolla on suuri merkitys ryhmän toiminnan kannalta. Ihmiset kuuluvat usein moniin eri ryhmiin ja sitoutuvat näihin eritasoisesti. Tärkeää koheesion kannalta on, että ryhmän jäsen tiedostaa oman jäsenyytensä, on kiinnostunut ryhmän tekemisestä, päämääristä ja tavoitteista ja viihtyy toiminnassa. Ryhmien sisälle voi syntyä alaryhmiä eli niin kutsuttuja kuppipuntia, joiden koheesio voi olla voimakas, mutta joiden toiminta ei ole koko yhteisön kannalta myönteistä. (Laine 2005, 190-193.) Kyselyvastausten perusteella, vaikka lievää kuppikuntaisuutta onkin havaittavissa kuoroyhteisön sisällä, ei se vaikuta merkittävästi kuoron koheesioon kokonaisuudessaan.

4.3 Johtajan merkitys yhteisöllisyyteen

Kuoronjohtaja nousi yhdeksi merkittäväksi tekijäksi kuoron yhteisöllisyyden rakentajana sekä syynä sitoutua tekemiseen. Itä-Suomen yliopiston kuorossa tämän hetkinen kuoronjohtaja on hyvin pidetty ja kunnioitettu henkilö. 19 kyselyyn vastanneesta 54 laulajasta (35,2 %) mainitsi kuoronjohtajan ja hänen tapansa johtaa yhdeksi tärkeimmistä syistä jatkaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa laulamista. Kuoronjohtaja kuvailee haastattelussa itse itseään pääasiassa vaativaksi, mutta välittäväksi johtajaksi:

No mä kuvailisin itseäni kyllä välittäväksi johtajaksi. Elikkä mä kannan vastuuta siitä johtajan roolista ja johtajan tehtävästä.. Ja välitän laulajistani.. ööö.. Ja myöskin kuvaan... ehkä sanoisin, että mä oon johtajana varmaankin, en tiedä, miten laulajat kokevat, mutta minä kyllä vaadin kuorolta paljon. Minusta on aivan turhaa tehdä tätä työtä, kuorotyötä, jollei johtaja myös aseta päämääriä. Minä oon... mulla on pääramäärätietoisuutta. Mää oon vaativa, mä haastan itseni, mutta mä haastan paljon laulajia. Mutta kaiken takana on myöskin se, että.. että mä.. mä ajattelen laulajiani aina lämmöllä. (Kuoronjohtaja.)

Nämä kuoronjohtajan piirteet välittyvät valtaosin myös kuorolaisille, sillä myös kuorolaiset kuvasivat vastauksissaan kuoronjohtajaa johtajana vaativaksi, tiukaksi ja topakaksi, mutta myös välittäväksi ja rakastavaksi.

Helena on tiukka mutta samalla lempeä ja huolehtivainen. Hän vaatii laatua ja tarkkuutta ja saa meidät yrittämään parhaamme. Tunnelma on kuitenkin ystävällinen ja rento, eikä Helenaa tarvitse pelätä.

Vaikka hän on tiukka johtaja ja vaatii paljon, on hänellä myös lempeä puoli ja hän kantaa aidosti huolta jokaisesta kuorolaisesta. Kukaan ei ole hänelle yhdentekevä.

Helena on kuoron äitihahmo, vaativa mutta rakastava.

Hän on hyvällä tavalla vaativa mutta huumori ja sydämellisyys tasapainottaa eikä meno mene liian ankaraksi.

Muutamien kuorolaisten kohdalla johtajan jämähäisyys, tiukkuus ja vaativuus koettiin jopa hiukan pelottavana piirteenä. Tämä liittyi kuitenkin pääosin uusien laulajien kokemukseen, mihin vaikuttanee uuden laulajan arkuus sekä se, ettei tunne johtajaa vielä kovin hyvin.

Aluksi hän vaikutti erittäin tiukalta ja jotenkin uhkaavalta, hieman pelottava. Erittäin pätevä ohjaaja hän kuitenkin on. Kunhan paremmin tutustuu.

Itseäni häiritsee kuitenkin yksilöiden nostaminen esiin (esim. jos joku tulee myöhässä). Tämä luo hieman pelkoa.

Hänellä on tosin sellainen auktoriteettiasema että häntä on hieman pelottavaa lähestyä, mutta se johtuu varmasti paljon myös minusta!

Joskus pelottava, mutta jos hänen huomiotaan ei liiaksi kiinnitä itseensä, pitäisi olla turvassa tiukoilta kommenteilta.

Ahon (2009) mukaan hyvä musiikin ohjaaja hallitsee musiikillisten taitojen lisäksi monia muitakin taitoja. Hyvät ohjaajat tekevät työtä aidosti omalla persoonallaan. He ymmärtävät tietyllä tasolla psykologiaa ja ovat kiinnostuneita sekä ryhmästä että siinä vaikuttavista yksilöistä. Hyvä ohjaaja myös tunnistaa ryhmän kulloisenkin hetken tilanteen ja osaa toimia ohjaajana oikealla tavalla esimerkiksi joko eteenpäin vievästi tai sopivan maltillisesti.

Johtajalla on oma roolinsa yhteisöllisyyden ja ryhmähengen luojana. Yhteisöllisyys ei voi riippua ainoastaan johtajasta, vaan se rakentuu pääasiallisesti ryhmästä itsestään. Kuitenkin johtajalla on tämän kaltaisessa yhteisössä, kuin kuoro, suuri merkitys viihtyvyyteen ja joukkoon kuulumisen tunteeseen. Aineistossa kuoronjohtajan kuvai-

lussa korostui erityisesti sana *innostava*. Kuoronjohtajalla on myös merkittävä rooli turvallisen ilmapiiriin luomisessa ryhmän sisällä. Tähän liittyy innostamisen lisäksi muun muassa kannustaminen, rehellisen palautteen antaminen, rohkaiseminen, motivaatio sekä huumori (Aho 2009, 55-56; Hela, Sonninen, Korte, Vainio & Sarmanto 1958, 27-29). Kyselyn vastauksissa tuli esille myös kuoronjohtajan kyky antaa tilanteen tullen rehellistä palautetta. Lisäksi kuoronjohtajaa kuvailtiin muun muassa hauskaksi, energiseksi ja huumorintajuiseksi.

Turvallisen ilmapiirin luomisessa ohjaajaa auttaa se, että hän tuntee kenen kanssa työskentelee. Ohjaajan on hyvä muodostaa suhteensa ryhmän kautta kokonaisuudessaan yksittäisiin jäseniin ja pyrkiä tasa-arvoisuuteen (Aho 2009, 56). Tämä välittyy laulajille johtajan kiinnostuksena ja välittämisenä laulajiaan kohtaan. Tämä seikka nousi opinnäytetyössäni esille sekä kysely- että haastatteluaineistosta. Kuoronjohtaja ja kuorolaiset kuvailivat aihetta seuraavasti:

minun mielestä kuoronjohtajalla on vähän vaikea rooli, koska toisaalta pitäisi huomioida se kuoro niinku kokonaisuutena. --- Mutta nyt jos puhutaan ryhmästä ja ihmisten muodostamasta ryhmästä, ni kyllä mä niinku näkisin, että kuoronjohtajan tulee tunnistaa sieltä yksilöt ja .. ja pitää yksilöistä huolta. Mutta mun voimathan ei riitä siihen, että mä otan jokaisen näin isossa kuorossa yksilöinä huomioon. Mutta minä henkilökohtaisesti pyrin opettelemaan laulajien nimet, tietämään heidän ääniryhmänsä, tunnistamaan heistä jotaki omi..ominaispiirteitä taikka tämmösiä persoonallisuuden piirteitä --- (kuoronjohtaja)

Pidän itse tärkeänä sitä, että vaikka kuoromme on iso, Helena tekee selväksi sen, että jokainen laulaja on tärkeä.

Helena ottaa hyvin yksittäisiä laulajia huomioon (esim. vaihtarit) ja pyrkii kohtelevaan laulajia tasapuolisesti.

Opinnäytetyöni verkkokyselyn vastauksista nousi esille samoja piirteitä, joita pidetään tärkeänä kuoronjohtajalle, kuin esimerkiksi Saarelan (2009) opinnäytetyössä, joka käsittelee aihetta kuoronjohtajan sosiaaliset taidot harjoitustilanteessa. Kuoronjohtaja on johtaja, ohjaaja ja opettaja, joka tekee työtä omalla persoonallaan avoimesti ja jokaisen laulajan huomioon ottaen. Harjoitustilanteet ovat vuorovaikutuksellisia tilanteita, joissa vuorovaikutus on molemmin suuntaista johtajan ja laulajien välillä. Myös sanattomalla viestinnällä eli elekielellä on suuri merkitys laulajien kokemuksiin johtajasta. (Saarela 2009.)

Kuoronjohtajan sitoutuminen ja aito kiinnostus kuorotoimintaa kohtaan välittyy laulajille ja vaikuttaa myös heidän sitoutumiseensa ja viihtymiseensä kuorossa.

Hauskin, ja varmasti omistautunein, kuoronjohtaja josta olen kuunaan kuullut

-- tekeekin tätä työtä koko sydämellään ja antaumuksellaan.

Helena on itse 100% läsnä, ja hänestä näkee, että tämä on hänelle tärkeää, ja se tarttuu meihin muihinkin.

Koska nykyinen kuoronjohtaja on varsin pidetty, aiheuttaa kuoronjohtajan vaihtuminen lähitulevaisuudessa todennäköisesti haasteita kuoron toiminnalle ja hyvän yhteisöllisyyden säilymiselle. Kuoronjohtajan vaihtumiseen liittyvä jännitys näkyi jo kuorolaisten vastauksissa, vaikka asia ei ole vielä täysin ajankohtainen.

Helenan kuorossa on paras henki. Hän saa kuorolaisetkin osallistumaan omalla panostuksellaan. On vaikea kuvitella ketään muuta kuoron johtajaksi, vaikka sekin aika on jo ihan nurkan takana.

Toisaalta tämä syvä sitoutuminen ja tyyli johtaa saattaa kostautua kuorolle Helenan jäädessä parin vuoden päästä eläkkeelle. Seuraajalle on luvassa paineita.

Pelottaa jo valmiiksi, mitä käy kun Helena jää eläkkeelle. En jaksa uskoa, että yhtä hyvää kuoronjohtajaa voisi löytyä tilalle.

Tämä on selvästi aihe, joka kuoron toiminnassa tulisi ottaa huomioon ennakoivalla tavalla, jotta kuoronjohtajan vaihtuessa kuoron yhteisöllisyys säilyisi eikä kuoro kokisi suurta yhteisöllisyyden notkahdusta.

4.4 Toiminnan merkitys yhteisöllisyyteen & kehittämisehdotukset

Lähes kaikki (50/53 eli 94,3 %) kyselyyn vastanneista kuorolaisista olivat sitä mieltä, että kuoron oheistoiminta on aiheellista ja tärkeää. Oheistoiminnaksi kyselyssä oli määritetty kaikki muu kuoron yhteinen toiminta, kuin harjoitukset, konsertit ja keikat, eli esimerkiksi erilaiset illanistujaiset, karonkat tai muut tapahtumat. Oheistoiminta

koettiin mahdollisuudeksi tutustua toisiin, myös muiden ääniryhmien laulajiin, paremmin. Oheistoiminnalla nähtiin olevan tämän kautta myös yhteisöllisyyttä tukeva ja ryhmähenkeä parantava merkitys. Koettiin myös oleelliseksi, että oheistoiminta tarjoaa mahdollisuuden keskustella muistakin asioista kuin kuoroon ja laulamiseen liittyvistä aiheista. Oheistoimintaa kuvailtiin myös vastauksissa rennoksi ja virkistäväksi yhteistoiminnaksi.

Rennommissa tilaisuuksissa tutustuminen on helpompaa ja yhteishenki paranee.

Minun mielestäni oheistoiminta on hyvin tärkeää, sillä meitä on niin paljon eikä harjoituksissa ehdi tutustumaan. Oheistoiminnan ansiosta kuorolaiset saavat kontaktia myös toisten ääniryhmien laulajiin.

se auttaa esim. ryhmäytymisessä. Illanistujaisissa meininki on rennompaa ja kuorolaiset, jotka harjoituksissa normaalisti istuvat pitkän matkan päässä toisistaan, saavat mahdollisuuden keskustella keskenään.

Kyselyssä kysyttiin suoraan kehittämisehdotuksia sekä muita kuorolaisten toiveita kuoron toiminnasta. Ehdotuksia, ideoita ja toiveita nousi vastauksista useita. Tämä osoittaa kuorolaisten kiinnostusta ja innostusta yhteistä tekemistä ja toiminnan kehittämistä kohtaan. Ideat kohdistuivat sekä kuoroharjoituksiin ja esiintymisiin että rennompiin yhteisiin vapaa-ajan illanviettoihin ja uusien jäsenten vastaanottamiseen kuoroon.

Aina, kun kuorossa vaihtuu jäseniä, kuoro muuttuu. Se ei ole enää sama ryhmä ja yhteisö, kuin aiemmin. Kuorossa, jossa jäsenet vaihtuvat tiuhaan on äärimmäisen oleellista kiinnittää huomiota siihen, kuinka uudet jäsenet otetaan vastaan ja yhteisöön sisälle. Etenkin ensimmäistä vuotta kuorossa laulavien kyselyvastauksissa nousi esille toive vielä suuremmasta määrästä tutustumista ja ryhmään sisään pääsemistä helpottavista toiminnoista, kuin mitä on jo olemassa. Toiminnassa tulisi huomioida tutustuminen sekä oman ääniryhmän sisällä että koko kuoron tasolla.

Lisää tutustumisjuttuja omassa ääniryhmässä mutta myös koko kuoron porukalla.

ehkä illanistujaisia yms. voi etenkin syksyllä promota erityisesti uusien laulajien suuntaan vähän enemmän kuin nyt

-- olisi myös hienoa, jos jokainen ääniryhmä esittäytyisi lavan edessä vaikka sanomassa yksitellen oman nimensä. Ja tämä siis silloin kun uusia laulajia on liittynyt kuoroon.

Vastauksissa nousi esiin myös muistutus keväällä kuoroon mukaan tulevien huomiomisesta ryhmäytymisen kannalta. Vaikka yleensä suurempi joukko uusia laulajia valitaan kuoroon syksyisin, tulisi huomioida myös keväällä kuoroon valitut, vaikka keväällä uudeksi jäseneksi tulisi vain yksi henkilö. Nimikierroksilla on yllättävän suuri merkitys ryhmäytymisprosessin käynnistymisessä ja kierrokset olisi hyvä tehdä mahdollisimman pian toiminnan alkaessa. Lisäksi vastauksista yhtenä ideana nousi stemmaviskaalien eli ääniryhmävastaavien toimenkuvan päivittäminen. Stemmaviskaalit voisivat toimia nykyistä järjestelmällisemmin oman ääniryhmänsä niin kutsuttuina ryhmäyttäjinä, sillä tavoin, ettei heidän tehtävänsä rajoittuisi ainoastaan läsnäolojen kirjaamiseen vaan myös yleiseen huolenpitoon omasta ääniryhmästään.

Uusille laulajille voi tulla pienenä shokkina opeteltavien laulujen määrä kauden alussa, sillä kuoron ohjelmisto on yleensä melko laaja ja etenemistahti tiukka. Tätä shokkia lieventääkseen on hyvä korostaa positiivisella tavalla vierihoidon merkitystä. Vierihoidoksi kuorossa kutsutaan sitä, kun uudet laulajat sijoitetaan istumaan harjoituksissa tasaisesti vanhojen kuorolaisten väliin niin, että stemmojen harjoittelu helpottuu. Vierihoidon merkitys korostuu vaihto-opiskelijoiden kanssa, jolloin vanhat laulajat voivat samalla kääntää esimerkiksi laulujen sanoituksia tai kuoronjohtajan antamia ohjeita englanniksi. Vierihoidon lisäksi tarvittaessa tukea uusille laulajille voidaan antaa myös järjestämällä erillisiä stemmaharjoituksia oman ääniryhmän kesken. Tällä on myös merkitystä uudelle laulajalle, jotta hän kokee saavansa apua ja tulleeensa huomioiduksi osana ryhmää. Kuorokauden alussa on myös viisasta käydä läpi selkeästi kuoron toiminnan rakenteet, tavoitteet ja tehtävät. Tämä antaa uudelle laulajalla kuvan siitä, millaisessa ryhmässä hän on jäsenenä, ja mitä tavoitteita toiminnalle on yhteisesti asetettu.

Kyselyvastauksista nousi myös ajatuksia harjoituksiin ja esiintymisiin liittyen. Tutustumisen näkökulmasta useassa vastauksessa nousi esiin ajatus laulupaikkojen vaihtelemisesta harjoituksissa jopa niin, että ääniryhmät olisivat keskenään sekoitetuilla laulupaikoilla. Tämä toimisi käytännössä parhaiten siinä vaiheessa, kun ohjelmisto tai

jokin tietty laulu on harjoitukseltaan jo hyvässä kunnossa. Tietenkin laulun harjoittelun alkuvaiheessa oman ääniryhmän tuki korostuu, mutta siinä vaiheessa, kun omat stemmat ovat tulleet tutuiksi, voisi kokeilla laittaa ääniryhmät järjestykseltään sekaisin. Laulaja pääsisi laulamaan jonkun uuden henkilön viereen. Tilanteessa syntyisi uusia vuorovaikutussuhteita, mahdollisesti tutustumista sekä oppimistilanteita laulamisen suhteen, sillä on haasteellisempaa keskittyä omaan stemmaan, kun vieressä oleva laulaakin toista stemmaa. Lisäksi harjoituksiin liittyen pohdittiin, olisiko harjoituksissa mahdollista toteuttaa jonkinlaisia yhteisöllisiä tai vuorovaikutteisia lämmitteilyjä ennen varsinaisen laulamisen aloittamista.

Esiintymisiin sekä osittain kuoron oheistoimintaan liittyen vastauksissa nousi ajatuksia erilaisista esiintymismatkoista ja yhteistyöstä eri tahojen kanssa. Lisäksi nämä nähtiin ryhmäyttävänä ja yhteisöllisyyttä lisäävinä toimintoina, mutta samalla myös kuoron markkinointimahdollisuutena.

yhteistyö muiden yliopistojen kuorojen kanssa olisi myös aika jees.

Erilaiset showcase-keikat, jolloin käydään vaikka pienemmällä ensemblleillä esiintymässä julkisilla paikoilla ja mainostetaan täten Joy-kuoroa. Lyhyemmät reissut esim. maakunnassa tai naapurimaissa voisi olla kuoron yhteishengen kannalta hienoja ideoita.

Olisipa kiva vieraila laulamassa muilla kampuksilla. Voisiko järjestää yhteiskeikan jonkun muun yliopistokuoron kanssa??

Flashmop-idea muutama viikko sitten ilman heitettynä kuulosti hyvältä. Tällä joukolla voisi hyvin hullutella ja tehdä jotain erikoista – mutta mitä?

Edellisten lainausten lisäksi esiintymisiin liittyen ehdotettiin kuorolle niin kutsuttuja pikkukeikkoja esimerkiksi palvelutaloilla, kouluilla tai muissa vastaavissa ympäristöissä. Ohjelmistoon liittyen kiinnostusta kuorolaisten keskuudessa herättivät erilaiset teemaohjelmistoprojektit, joita kuorossa on tehty aikaisemminkin. Suosikkiteemaksi vastauksista nousi tulevan Disney-projektin jälkeen selvästi musikaaliteema. Ajatuksena musikaaliteemaisen ohjelmiston lisäksi nousi myös musikaaliesityksen tekeminen tai sellaiseen osallistuminen. Kahdessa vastauksessa nousi esiin toive avoimemmasta keskustelusta ohjelmiston ja solistien valinnan suhteen.

Ohjelmanrakentamisesta ja solistien valitsemisesta toivoisin avoimempaa. Voisi olla vaikka joku e-lomake, jolla kerätään kuorolaisten toiveita ohjelmistosta ja solistihalukkuudesta. Nykyään haittaa, kun samat ovat solisteina eikä kukaan kysy haluaako muutkin olla.

Olisi hyvä, jos mahdollisimman moni kuorolainen saisi mahdollisuuden vaikuttaa kuoron ohjelmistoon otettaviin lauluihin, kuoroprojekteihin ja varainhankintaan.

Sekä kuoronjohtajan että laulajien haaveena olisi kuorolaisten äänenhuollon sekä esiintymis- ja ilmaisutaidon kehittäminen. Nämä teemat toisivat taitoa, innostusta ja yhdessä tekemisen kulttuuria entistä enemmän kuoroon.

-- kuoroa kouluttaa niinku esiintyvänä ryhmänä. Ilmaisutaidollisesti. Ilmaisullisesti ylipäätänsä.. öö.. Ja äänellisesti kehittää. Eli tavallaan syventää sitä projekteissa tarvittavaa osaamista. (kuoronjohtaja)

Ehkä jotain äänenhuoltoon ja laulutekniikkaan liittyviä harjoituksia haluaisin kuoroharjoitusten yhteyteen.

Viime keväänä oli puhetta että tulisi äänenkäytön/-huollon opettaja käymään opastamassa meitä joskus, sitä jäin kaipaamaan ja uskon että monella olisi tarve saada neuvoja.

Harjoitukset sekä yhteisen ajanvietteen yhdistävät laululeirit nousivat myös kyselyssä esille useaan kertaan. Osa kuorolaiset olisivat valmiita lähtemään jopa yön yli kestäväälle laululeirille.

Laululeirit ovat paras tapa ryhmäyttää porukka! Ensin lauletaan, sitten saunotaan tai tehdään jotain muuta, mutta ollaan kuitenkin kuorojengin kanssa. Parasta olisi jos leiripaikka olisi jossain mistä ei "pääse pois", eli ollaan vaikkapa yön yli jossain. Silloin on pakko seurustella muiden kanssa. Laululeireillä yleensä myös sattuu ja tapahtuu kaikkea hauskaa, ja näin kuorolaisille syntyy yhteisiä muistoja.

Oheistoiminnasta puhuttaessa vastauksissa korostui perinteisten illanistujaisten ja saunailtojen lisäksi erityisesti muutama teema. Niitä olivat alkoholittomuus (10/52 eli 19,2 %), ulkoilu ja liikunta (8/52 eli 15,4 %) sekä tutustuminen. Vapaamuotoiset illanvietot koettiin tärkeiksi tutustumisen ja hyvän ryhmähengen kannalta. Illanviettoja ehdotettiin monipuolistettavan ravintola- ja baari-illoista esimerkiksi alkoholittomiin illanviettoihin, kuten lautapeli- tai elokuvailtoihin. Kuoron perinteisen avantouinti-illan li-

säksi nousi ehdotuksia muustakin liikunnallisesta toiminnasta sekä ulkoilusta. Ehdotuksina olivat esimerkiksi keilaaminen, patikointi tai pyöräretket yhdistettynä makkaranpaistoon, yhteiset juoksulenkit ja jopa luistelu- tai lasketteluretket. Kahdessa vastauksessa nousi esiin ajatus pelkästään naisääniryhmien tai pelkästään miesääniryhmien keskeisestä illanvietosta. Seuraavana on vielä lainaus yhdestä kuoron ryhmäytymistä tukevasta ajatuksesta:

Moikkauskulttuuri! Kuorovuoden alussa kun uudet laulajat tulevat, sovi-
taan, että kaikkia moikataan, jos vain naama on etäisesti tuttu harjoituk-
sista. Suomalaisille moikkaaminen voi olla vähän kiusallista ja vaikeaa,
mutta jso siitä on sovittu että hei, näin on ihan ok tehdä, niin ehkä se olisi
ujoillekin helpompaa.

Toiminnan kannalta kuorolaisten vastauksissa pohdittiin myös vastuunjakamista ja -
jakautumista kuorolaisten keskuudessa. Vastuun huomattiin jäävän toiminnan järjes-
tämässä sekä ajoittain myös toimintaan osallistumisessa pienen ryhmän harteille.
Vaikka ei itse olisikaan valmis ottamaan erityistä vastuutehtävää kantaakseen, ai-
neistosta huokui toive siitä, että kuorolaiset osallistuisivat silti kollektiivisesti yhteiseen
toimintaan ja esimerkiksi varainhankintaan, jos kyseessä on jokin tietty projekti tai
matka.

Osallisuuden kokemuksella on merkitystä yhteisössä viihtymiseen. Vaikka kuoroon
kuulumisen ja kuorossa käyminen on jo itsessään osallisuutta, voi osallisuuden mah-
dollisuuksia jakaa vielä kuoron sisäisessäkin toiminnassa. Osallisuus tarkoittaa
yleensä moniulotteista tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen kokonaisuutta. Osalli-
suudessa yksilön näkökulmasta on tärkeää, että yksilö on sitoutunut toimintaan, ja
että hän tulee siinä kuulluksi. Osallisuus perustuu yksilölliseen kokemukseen kuulu-
misesta yhteisöön. Osallisuuden tunteen syntyminen liittyy vahvasti myös tunne yh-
teenkuuluvuudesta, turvallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta. (Särkelä-Kukko & Rou-
vinen-Wilenius 2014, 9.) Osallistumisessa on hyvä korostaa matalan kynnyksen peri-
aatetta, sillä se luo mahdollisuuden eri lähtökohdista tuleville uskaltaa osallistua ja
vaikuttaa. On myös erittäin tärkeää, että ihmisillä on tieto siitä, millä tavoin ja mitä
kautta he voivat osallistua ja vaikuttaa toimintaan. (Jämsén & Pyykkönen 2014, 196.)

Opinnäytetyöni aineistonkeruukyselyn viimeisen vapaa sana –kohdan vastauksista kävi ilmi, että kuorossa olisi tarvetta myös järjestelmällisemmälle kuorolaisten kuulemisen järjestelmälle. 31 vastauksesta 10 (32,2 %) sisälsi kiitosta tai muuta palautetta nimenomaan kyselyyn liittyen. Kyselyä ja kyselyn aihetta pidettiin tärkeänä ja vastaavnlaisia kyselyitä toivottiin säännölliseksi kuorolle. Erilaiset kyselyt voisivat esimerkiksi olla toimiva tapa kuulla kuorolaisia ja kartoittaa toiveita toiminnasta tulevaisuudessa.

4.5 Tulosten yleistettävyys ja tuotos

Kerätyn aineiston ja niistä tehtyjen johtopäätösten pohjalta opinnäytetyöni tulokset voidaan yleistää koskemaan vain Itä-Suomen yliopiston kuoroa ja sen toiminnan kehittämistä. Aineiston keruussa kysymyksillä keskityttiin nimenomaan kyseisen kuoron toiminnan ja tunnelman kuvaamiseen, joten tulokset eivät tästä johtuen ole yleistettävissä edes muihin vastaaviin kuoroihin sellaisenaan.

Tuloksista nousi kuitenkin esille selviä ryhmädynamiikan lainalaisuuksia noudattavia piirteitä, kuten millä tavalla ryhmä kehittyy, miten erilaiset roolit ja johtajuus vaikuttavat ryhmän toimintaan ja yhteisöllisyyteen ja minkälaiset piirteet ryhmässä aiheuttavat haasteita. Tämän kaltaisessa yleistyksessä tulee kuitenkin ottaa huomioon kuoron erityiset piirteet ryhmänä, kuten sen koko, avoimuus, kohderyhmä ja organisatorakenne. Edes kuorotoiminnan tasolla tulokset eivät siis ole yleistettävissä, sillä kuoroja on niin monenlaisia ja monen kokoisia. Mitä samanlaisempi kuoro olisi kyseessä, sitä todennäköisemmin samankaltaiset piirteet nousisivat esille asiaa tutkittaessa.

Myös toiminnan kehittämis ehdotukset ja –ajatukset ovat suunnattuja nimenomaan Itä-Suomen yliopiston kuorolle. Ehdotukset, ajatukset ja toiveet ovat nousseet kuoron laulajilta nimenomaan heidän näkemyksistään ja kokemuksistaan siitä, mitä tässä kyseisessä kuorossa voitaisiin tai haluttaisiin tehdä. Kehittämis ehdotuksissa korostuu nuorten ja opiskelijoiden näkemys toiminnan sisällöstä, eikä tämänkaltaisen toiminnan käytännön kehittämissuunta täten kohtaisi esimerkiksi seniorikuoron, lapsikuoron tai kirkkokuoron tavoitteita ja lähtökohtia. Yleisellä tasolla kuorotoiminnan pääasialli-

set periaatteet ja sosiaalinen merkitys ovat yhteisiä piirteitä kaikille kuoroille, mutta tämän opinnäytetyön tulokset ja kehittämisenäkökulmat eivät ole yleistettävissä kyseenalaistamatta kaikissa kuoroissa. Monet käytännön kehittämisajatuksista olisivat kuitenkin toimivia ja hyödynnettävissä myös muissa kuoroyhteisöissä.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi kooste (Liite 3: Kooste opinnäytetyön tuloksista) yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen vaikuttavista tekijöistä sekä toiveista toiminnan kehittämiseksi Itä-Suomen yliopiston kuorossa. Kooste pohjautuu opinnäytetyöhön kerätystä aineistosta saatuihin vastauksiin ja toimii lähtökohtana ja tukena kuoron ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä tukevan toiminnan kehittämisessä. Tuotos jää Itä-Suomen yliopiston kuoron hyödynnettäväksi. Kuoron hallitus pohtii keskuudessaan, kuinka toimintaa halutaan lähteä kehittämään.

5 LOPUKSI

On sanomattakin selvää, että kuorotoiminnan kaltaisessa harrastuksessa ydinasiat tekemisessä ovat musiikki ja laulaminen. Toiminnan pääasialliset tavoitteet liittyvät musiikkiin, musiikin tekemiseen ja toiminnan kehittämiseen musiikillisesti. 50 vastaajaa 54:stä (92,6 %) kyselyyn vastanneesta nimesivät halun laulaa, aiemman lauluharrastuksen jatkamisen tai rakkauden laulamista kohtaan ainakin yhdeksi syyksi hakeutua alun perin Itä-Suomen yliopiston kuoroon. Kuitenkin myös 24 vastauksessa 54:stä (44,4 %) korostuivat myös sosiaaliset syyt kuoroon hakeutumisessa.

Opinnäytetyöhön kerätyn kyselyaineiston perusteella Itä-Suomen yliopiston kuoron laulajat vaikuttavat valtaosin tyytyväisiltä kuoron yhteishenkeen ja yleiseen ilmapiiriin. Kuitenkin kehittämisajatuksia ja –toiveita nousi useita sekä kuoron perustoimintaan että oheistoimintaan, mikä osoittaa ryhmän kiinnostuksen toiminnan kehittämiseen. Aineistosta ilmeni myös ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä häiritseviä ilmiöitä. Näitä olivat esimerkiksi yksilöiden erilaisuus ja erilaiset motiivit toimintaan, vastuun epätasainen jakautuminen, ryhmän jakautuminen pienempiin alaryhmiin eli niin kutsuttuihin kuppikuntiin muun muassa aktiivisuuden, kuorotaustan tai sosiaalisten verkostojen

mukaan. Näihinkin esitettiin kehittämisajatuksia, mikä osoittaa ryhmän jäsenten tunnistavan toiminnan haasteet ja lähtökohtaisesti halun vähentää niitä.

Opinnäytetyön aineistosta saadut tulokset noudattelevat voimakkaasti monien aiempien tutkimusten tuloksia sekä yleisiä ryhmädynamiikan lainalaisuuksia. Tässä opinnäytetyössä oleellista ei ollut luoda uutta tutkimustietoa vaan pyrkiä löytämään ne tekijät, jotka työn tutkimuskysymyksiin ja kehittämistehtävään pohjautuen olivat oleellisia nimenomaan tässä tapauksessa.

Opinnäytetyön tulokset esitellään koostetusti tuotoksena kuorolle. Sekä opinnäytetyö että kooste tuloksista jaetaan myös sähköisesti kuorolaisten nähtäville. Ryhmän ohjaaminen ja ryhmäyttämistoiminnan suunnittelu ovat muun muassa yhteisöpedagogin (AMK) ydintä osaamista. Pyrkimyksenäni on päästä jatkojalostamaan ja kehittämään ryhmäyttämistä ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa Itä-Suomen yliopiston kuorossa ensi vuonna.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Tammer-Paino Oy.
- Aaltonen, Tapio & Kirjavainen, Paula & Pitkänen, Eeva 2014. Kutsumusjohtaja. Viro: Print Best
- Aho, Keijo 2009. Kamarimusiikin taito. Ohjaajan opas. Nurmes: Punamusta Oy.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hakala, Juha T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: Bookwell Oy, 14-26.
- Hela, Martti & Sonninen, Ahti & Korte, Olavi & Vainio, Arvo & Sarmanto, Auvo 1958. Kuorolaulun käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Helasvuo, Veikko 1963. Kuorolaulun vaiheet. Moniäänisen vokaalimusiikin historia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy. Julkaisut. Viitattu 19.10.2015.
<http://www.joykuoro.net/julkaisut/>.
- Itä-Suomen yliopiston kuoro Joy ry 2014. Yhdistyksen säännöt.
- Jämsén, Arja & Pyykkönen, Anne 2014. oSallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Saarijärven offset.
- Kaaro, Jani 2013. Tutkimus: Kuorolaulajien sydämet lyövät samassa tahdissa. Helsingin sanomat. Viitattu 20.11.2015. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1373507253337>.
- Kauppila, Reijo A. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kilpiö, Markku 2015. Historia: Kuoro on kasvun paikka. Viitattu 23.11.2015.
<http://www.sulasol.fi/kuorotietoa/historia/>.
- Kiviniemi, Kari 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy.
- Kopakkala, Aku 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Laine Kaarina 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. 1. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

- Louhivuori, Jukka, Salminen, Veli-Matti & Lebaka, Edward 2005. 'Singing together': A Crosscultural Approach to the Meaning of Choirs as a Community. Teoksessa P.S. Campbell, J. Drummond, P. Dunbar-Hall, K. Howard, H. Schippers & T. Wiggins (toim.) Cultural diversity in Music Education. Directions and challenges for the 21st Century. Australian Academic Press, 81–92.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Niemistö, Raimo 1999. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 2. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Otavan iso musiikkietosanakirja 1978. 3. osa Herz-laudes. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
- Pasanen, Eeva-Liisa 2011. Kuorolaulua kampukselta. Joensuu: Kopijyvä Oy.
- Pennington, Donald C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Tammer-Paino.
- Raina, Liisa 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 22-56.
- Saarela, Markus 2009. Kuoronjohtajan sosiaaliset taidot harjoitustilanteessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Pedagoginen opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2015.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17020/Saarela_Markus.pdf?sequence=1.
- Sulasol 2015. Kuorotietoa. Viitattu 23.11.2015. <http://www.sulasol.fi/kuorotietoa/>.
- Särkelä-Kukko, Mona & Rouvinen-Wilenius, Päivi 2014. Mitä on osallisuus? Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Saarijärven offset
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kimmo Vehkalahti ja Oy Finn Lectura Ab.
- Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

LIITTEET

LIITE 1. Webropol-kyselyn kysymysrunko

1. Ääniryhmäsi Joy-kuorossa? / Your voice group in Uef choir?
2. Kuinka kauan olet laulanut Joy-kuorossa?/ How long have you been singing in Uef choir?
3. Onko sinulla vastuutehtäviä Joy-kuorossa? / Do you have responsibility areas in Uef choir?
 - a. Yksi / One
 - b. Useampi / Several
 - c. Ei ole / None
 - d. Ei ole nyt, mutta on aiemmin ollut / Not now, but have been before
4. Miksi hakeuduit Joy-kuoroon alun perin? / Why did you apply in Uef choir?
5. Jos tulit Joy-kuoroon pääsykokeiden kautta, millainen kokemus pääsykokeet oli? Millainen fiilis pääsykokeista jäi? / If you came to Uef choir through the audition, what kind of experience it was for you?
6. Mikä saa sinut jatkamaan Joy-kuorossa? / What makes you stay in Uef choir ? (Selite:Voit mainita useamman Asian. / You can mention several things.)
7. Millainen kuorolainen olet? Kuvaile itseäsi kuorolaisena. / Describe yourself as a choir member.
8. Millaiseksi / miten kuvailisit Joy-kuoroa ryhmänä? / How would you describe Uef choir as a group? What is it like?
9. Millaiseksi / miten kuvailisit ääniryhmääsi ryhmänä? / How would you describe your voice group as a group? What is it like?
10. Vaikuttaako kuororyhmä ja/tai ääniryhmäsi viihtyvyyteesi kuorossa? Miten? / Does the choir group and/or your voice group affect your comfort or well-being in choir? How?
11. Millaiseksi / miten kuvailisit kuoronjohtajaa (Helena) johtajana? / How would you describe choir conductor (Helena) as a conductor? What is she like as a conductor?
12. Vaikuttaako kuoronjohtaja viihtyvyyteesi kuorossa? Miten? / Does the choir conductor affect your comfort or well-being in choir? How?
13. Onko Joy-kuoron oheistoiminta aiheellista? Miksi? / Are the additional activities justified in Uef choir? Why? (Selite: Oheistoiminta = muu yhteinen

tekeminen kuin harjoitukset ja keikat, esim. illanistujaiset, karonkat, muut tapahtumat... / Additional activities = other activities than rehearsals, gigs and concerts, for example evening gatherings, shindigs or other parties...)

14. Mitä / minkälaisia asioita toivoisit tehtävän Joy-kuoron kanssa? / What kind of things would you like to do in Uef choir? (Selite: Esim. ohjelmistoon, kuoroprojekteihin, varainhankintaan, oheistoimintaan tms. liittyvää / For example related to choir repertory, projects, fund-raising, additional activities etc.)

15. Kuinka kehittäisit Joy-kuoron toimintaa, jotta ryhmähenki kuorossa olisi parempi ja viihtyisit paremmin? / How would you develop Uef choir activities to improve team spirit and so that you would enjoy more being in choir?
16. Mikä on parasta Joy-kuorossa? / What is the best thing about Uef choir? (Selite: Voit mainita useamman asian. / You can mention several things.)
17. Muuta mieleen tulevaa? Vapaa sana! / Anything else? Free word!

LIITE 2. Kuoronjohtajan haastattelun kysymysrunko

1. Kuinka kauan olet johtanut Itä-Suomen yliopiston kuoroa?
2. Millaiseksi / miten kuvailisit Joy-kuoroa ryhmänä?
3. Millaisiksi / miten kuvailisit eri ääniryhmiä ryhminä? Onko niissä eroja?
4. Vaikuttaako ryhmä (kuororyhmä/ääniryhmä) kuorossa viihtymiseen? Miten?
5. Tulisiko kuoronjohtajan huomioida jotenkin erityisesti yksilöitä tai stemmaryhmiä kuorossa? Kuinka?
6. Millaiseksi / miten kuvailisit itseäsi johtajana?
7. Vaikuttaako johtaja kuorossa viihtymiseen / sitoutumiseen? Miten?
8. Kuinka kuoronjohtaja voisi edesauttaa ryhmäytymistä ja kuoroon sitoutumista?
9. Mikä merkitys pääsykokeilla on ryhmäytymisen ja kuoroon sitoutumisen kannalta?
10. Mikä saa kuorolaiset jatkamaan kuorossa, sitoutumaan ja ryhmäytymään?
11. Mikä saa kuoronjohtajan jatkamaan kuorossa?
12. Onko kuoron oheistoiminta aiheellista? Miksi? (Oheistoiminta=muu toiminta kuin harjoitukset ja keikat, esim. illanistujaiset, karonkat, muut juhlat tms.)
13. Mitä mieltä olet kuoronjohtajan osallistumisesta oheistoimintaan ja sen merkityksellisyydestä?
14. Mitä / minkälaisia asioita haluaisit tehdä kuoron kanssa? (esim. ohjelmistoon, kuoroprojekteihin, oheistoimintaan tms. liittyen)
15. Mitkä tekijät asettavat haasteita ryhmäytymiselle kuorossa?
16. Miten kehittäisit kuoron toimintaa ryhmäytymisen kannalta?
17. Mikä on parasta kuorossa? (Voit mainita usemman asian)
18. Muuta mieleen tulevaa. Vapaa sana!

LIITE 3: Kooste opinnäytetyön tuloksista

Kooste opinnäytetyön tuloksista

“Rakasta musiikkia, välitä toisesta.”

Yhteisöllisyys Itä-Suomen yliopiston kuorossa
nyt ja tulevaisuudessa

Katri Mäkisalo

Sisällys

Johdanto	2
1. Yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen vaikuttavat tekijät Itä-Suomen yliopiston kuorossa	3
1.1 Yksilöt	3
1.2 Ryhmä / Yhteisö	3
1.3 Johtaja	4
1.4 Toiminta	4
2. Kehittämisajatukset ja -toiveet	4
3. Yhteenvedo	6
4. Kirjallisuutta toiminnan tueksi	6

Johdanto

Tässä ovat Itä-Suomen yliopiston kuorolle tekemäni opinnäytetyön aineistosta saadut tulokset sekä toiminnan kehittämisehdotukset koostetusti. Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää Itä-Suomen yliopiston kuoron yhteisöllisyyden ja ryhmäytämistoiminnan tilaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä tutkimushetkellä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa kuorolaisten toiveita, ajatuksia ja ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin lokakuussa 2015 haastattelun sekä verkkokyselyn avulla. Haastattelu oli osoitettu kuoron johtajalle Helena Hulmille ja verkkokysely kaikille tutkimushetkellä kuoron jäsenenä oleville laulajille. Haastattelun ja verkkokyselyn kysymysrungot myötäilivät toisiaan, joten aineisto oli vertailtavissa kuoronjohtajan sekä kuorolaisten näkökulmista.

Lähestyin yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä opinnäytetyössäni yksilön, yhteisön, johtajan sekä toiminnan näkökulmista. Toiminnan kehittämisehdotuksia nousi sekä kuoron perustoimintaan, kuten harjoituksiin ja esiintymisiin, sekä kuoron oheistoimintaan, kuten illanistujaisiin ja muihin tapahtumiin liittyen. Aiheet ovat jaoteltu tähän koosteeseen samoin teemoin. Tarkemmat selitteet ja analyysit ovat luettavissa opinnäytetyöstäni.

Sekä opinnäytetyöni kokonaisuudessaan että tämä kooste ovat tarkoitettu Itä-Suomen yliopiston kuoron käytettäväksi ja hyödynnettäväksi toiminnan kehittämisessä. Kuoron hallituksen on mahdollista tarttua konkreettisiin toiminnan kehittämisehdotuksiin tai kehittää muutoin toimintaa parhaaksi kokemallaan tavalla.

1. Yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen vaikuttavat tekijät Itä-Suomen yliopiston kuorossa

Tähän olen listannut opinnäytetyöni aineistosta nousseet teemat, jotka koetaan vaikuttavan yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen Itä-Suomen yliopiston kuorossa. Tarkeimmat analyysit ja selitykset teemoille ovat luettavissa opinnäytetyöstäni.

1.1 Yksilöt

- Erilaiset persoonat
- Yksilöiden eri lähtökohdat kuorotoimintaan
 - o taitotaso
 - o motiivit & motivaatio

1.2 Ryhmä / Yhteisö

- Ryhmän sisällä pienemmät alaryhmät (kuppikuntaisuus)
 - o ääniryhmät
 - yhteisöllisyys erilaista eri ääniryhmien sisällä
 - o vanhat ja uudet laulajat
 - uusien laulajien vastaanottaminen ryhmään (ryhmäytyminen)
 - o aktiiviset ja passiiviset
 - aktiivisuutta on monenlaista ja monen tasoista ja eri ihmiset kokevat sen eri tavoin
 - esimerkiksi: hallitus-aktiivisuus tai muut vastuutehtävät, aktiivinen osallistuminen peruskuorotoimintaan (harjoituksiin ja esiintymisiin), aktiivinen osallistuminen myös oheistoimintaan (illanistujaiset, muut tapahtumat)
 - o vaihto-opiskelijat

1.3 Johtaja

- Johtajan piirteet ja ohjaamistapa
 - o kannustava, innostava, vaativa, aidosti välittävä, yksilöt huomioon otava
 - o Vaativuus ja yksilöiden korostaminen voidaan kokea myös negatiivisyytteisesti (vaativuus <-> liian vaativa /yksilöiden korostaminen <-> suosikit)
 - o Johtaja, josta on pidetään kovasti -> voi aiheuttaa haasteita, kun johtaja vaihtuu
 - Johtajan vaihtumista tulisi ennakoida yhteisöllisyyden näkökulmasta

1.4 Toiminta

- Toiminnassa sekä sen kehittämässä ja kehittymisessä oleellista ottaa huomioon kuorolaisten osallisuus
 - o peruskuorotoimissa sekä muussa oheistoiminnassa
 - o Ajatukset, toiveet, osaaminen, kiinnostukset, tavoitteet
- Oheistoiminta merkityksellistä ja aiheellista
 - o Rentoa yhdessä olemista ja tekemistä
 - o Tutustuminen ja ryhmäytyminen

2. Kehittämisajatukset ja -toiveet

Kyselyssä kysyttiin kuorolaisten toiveita, mitä haluttaisiin tehdä, jotta viihtyisi kuorossa paremmin. Lisäksi kysyttiin ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Seuraavassa taulukossa ovat koostettuina kuorolaisten toiveet, ajatukset ja ehdotukset toiminnalle Itä-Suomen yliopiston kuorossa.

<p>Harjoitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Vierihoidon" korostaminen positiivisella tavalla etenkin kauden alussa - Laulupaikkojen sekoittaminen, kun laulut ovat harjoitukseltaan jo hyvässä vaiheessa - Ryhmäytettäviä / yhteisöllisiä lämmittelyjä harjoitusten alussa - Äänenhuolto, esiintymis- ja ilmaisutaidon kehittäminen - Laululeirit (jopa yön yli) 	<p>Esiintyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esiintymismatkat / -retket - Yhteistyö eri tahojen kanssa (esim. muiden yliopistojen kuorojen kanssa) - "Pikkukeikat" esim. palvelutaloilla, kouluilla tms. ympäristöissä - Teemaohjelmistot / -projektit (>musikaali-teema) - Ulkomaan matkat - Flashmobit
<p>Oheistoiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustumista sekä ääniryhmien että koko kuoron sisällä - Tutustumista myös keväällä kuoroon tuleville - Perinteiset illanistujaiset ja saunaillat - Alkoholittomuus! - Lautapeli- ja elokuvaillat - Ulkoilu ja liikunta (keilaaminen, patikointi, pyöräretket/makkaranpaisto, yhteiset juoksulenkit, luistelu, lasketteluretket jne...) - Naisääniryhmien keskeinen ja miesääniryhmien keskeinen illanvietto - Illanvietot ääniryhmittäin 	<p>Muu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuoron toiminnan rakenteiden, tehtävien ja tavoitteiden selkeä läpikäyminen yhteisesti sekä järjestelmällinen ja toimiva tiedottaminen - Nimikierrokset tärkeitä, kun kuoroon tulee uusia laulajia, ja ne olisi hyvä toteuttaa mahdollisimman pian toiminnan alkaessa. - Stemmaviskaalien toimenkuvan päivittäminen (ryhmäyttäminen) - Stemmaharjoituksia tarpeen mukaan - Kuorolaisten osallistaminen -> avoimempi keskustelu ohjelmistosta ja soolistien valinnasta - Moikkauskulttuuri -> moikkaaminen harjoituksissa ja harjoitusten ulkopuolella yhteiseksi tavaksi - Tasaisempi vastuun jakaminen - Kyselyitä säännöllisesti toiveiden keräämiseksi (osallistaminen) - Vaihto-opiskelijoiden muistaminen -> englanniksi kääntämisen korostaminen

3. Yhteenveto

Opinnäytetyöhön kerätyn kyselyaineiston perusteella Itä-Suomen yliopiston kuoron laulajat vaikuttavat valtaosin tyytyväisiltä kuoron yhteishenkeen ja yleiseen ilmapiiriin. Kuitenkin kehittämisajatuksia ja -toiveita nousi useita sekä kuoron perustoimintaan että oheistoimintaan, mikä osoittaa ryhmän kiinnostuksen toiminnan kehittämiseen. Aineistosta ilmeni myös ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä häiritseviä ilmiöitä. Näitä olivat esimerkiksi yksilöiden erilaisuus ja erilaiset motiivit toimintaan, vastuun epätasainen jakautuminen, ryhmän jakautuminen pienempiin alaryhmiin eli niin kutsuttuihin kuppikuntiin muun muassa aktiivisuuden, kuorotaustan tai sosiaalisten verkostojen mukaan. Näihin esitettiin kehittämisajatuksia, mikä osoittaa ryhmän jäsenten tunnistavan toiminnan haasteet ja lähtökohtaisesti halun vähentää niitä.

Keskeistä kuorotoiminnassa ovat tietenkin musiikki ja laulaminen sekä niissä kehittyminen. Kuitenkin kuoro on harrastuksena myös sosiaalista ja vuorovaikutteista, yksilöiden sosiaalista pääomaa vahvistavaa toimintaa. Tästä syystä myös yhteisöllisyyden ja viihtyvyyden parantaminen on hyvä huomioida kuoron toiminnassa ja sen kehittämisessä. On toiminta mitä tahansa, keskeistä sille on tavoitteellisuus ja se, että tavoitteet ovat jokaiselle yhteisön jäsenelle selvillä. Sujuva tiedottaminen on tässä avainasemassa.

4. Kirjallisuutta toiminnan tueksi

Seuraavana on muutamia vinkkejä kirjallisuuteen, jota voi hyödyntää esimerkiksi toiminnallisen aktiviteetin ja ryhmäytymisen suunnittelussa.

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Hausjärvi: Tammer-Paino Oy.

- Aalto, Mikko 2014. Minusta meiksi. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy
- Junno, Sauli & Malmi, Viola & Riikonen, Rauni & Riikonen, Sakari 2003. Leikkilipas. Leikkejä ja tansseja Karjalasta ja Suomesta. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.
- Laaksonen, Liisa & Salo, Maija 1983. Lystiä leikkiä perinnettä ja perinneleikkejä. Porvoo: WSOY.
- Reftel, Johan & Reftel, Kristina & Brosché, Henrik 2013. Poriseva puuro. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Suom. toim. Paavo Ranta & Eeva Johansson. Viro: Tallinna Raamatutrükikoja.
- Valke, Ahti 1989. Kuoro esiintyy. Uutta ilmettä kuoroilmaisuun. Turku: Opintotoiminnan Keskusliitto OK ry.